

SPRÅKLIGA IDENTITETER HOS BLIVANDE SPRÅKLÄRARE

Maria Kautonen

Pro gradu-avhandling i svenska

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

Hösten 2014

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty: Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department: Kielten laitos
Tekijä – Author: Maria Kautonen	
Työn nimi – Title: Språkliga identiteter hos blivande språklärare	
Oppiaine – Subject: Ruotsin kieli	Työn laji – Level: Pro gradu –tutkielma
Vuosi – Year: 2014	Sivumäärä – Number of pages: 88+2
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää, millaisia kieli-identiteettejä tulevilla kieltenopettajilla on; kuinka suuri rooli vieraalla kielellä on heidän elämässään, miten he suhtautuvat kieleen ja kuinka suurta yhteenkuuluvuutta he tuntevat kohdekieliseen yhteisöön. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, kuinka kaksi- ja monikielisinä tutkittavat pitävät itseään. Tutkimuksessa vertailtiin ruotsin- ja englanninopiskelijoiden kielellisiä identiteettejä; ovatko ne yhtä vahvoja vai onko kielellisten identiteettien välillä suuriakin eroja.</p> <p>Tutkittavat opettajaopiskelijat vastasivat lomakekysymyksiin ja kirjoittivat n. 2-sivuisen narratiivitekstin ajatuksistaan opiskelemaansa vierasta kieltä tai vieraita kieliä kohtaan. Aineiston analysoinnissa käytin teoriasidonnaista sisällönanalyysiä, jossa aineiston sekä teoriataustan perusteella tutkittavat ilmiöt kategorisoitiin teemoittain analyysia varten.</p> <p>Tutkimus paljasti, että tutkittavilla opiskelijoilla oli enimmäkseen positiivinen suhde opiskelemaansa kieleen, vaikka kielellinen identiteetti ei usein ollutkaan kaikilta osa-alueilta yhtä voimakas. Englanninopiskelijat kuvailivat kieli-identiteettiään usein vahvemaksi kuin ruotsinopiskelijat.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella on tärkeää kiinnittää huomiota tulevien kieltenopettajien suhtautumiseen opettamaansa kieleen. Kieltenopettajilta vaaditaan usein vahvaa kieli-identiteettiä, sillä heidän tehtäviinsä monesti kuuluu motivoida oppilaita kielten opiskeluun sekä toimia linkkinä kohdekieleen ja kohdekieliseen maailmaan.</p>	
Asiasanat – Keywords: Identiteetti, kieli-identiteetti, kieltenopettaja, narratiivi, sisällönanalyysi	
Säilytyspaikka – Depository: JYX	
Muita tietoja – Additional information: Sivututkielma englannin kieleen	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	7
2	BAKGRUND	10
	2.1 Identitet som begrepp	10
	2.2 Språk och identitet	15
	2.3 Två- och flerspråkighet	20
	2.4 Svenska och engelska i Finland	23
	2.5 Tidigare studier	25
3	MATERIAL OCH METOD	29
	3.1 Att mäta tvåspråkighet och identitet	30
	3.2 Enkät som forskningsmetod	31
	3.3 Narrativer som forskningsmetod	32
	3.4 Informanterna	35
	3.5 Materialinsamling	36
	3.6 Analysen	37
4	RESULTAT	40
	4.1 Språkets roll i livet	40
	4.2 Bekvämlighet med språket	47
	4.3 Självsäkerhet med språkanvändning	51
	4.4 Tillhörighet till den språkliga gemenskapen	56
	4.5 Känslan av två- och flerspråkighet	59
	4.6 Skillnader mellan svenska och engelska	64
	4.7 Andra faktorer	69
5	DISKUSSION	75
	5.1 Om resultaten	75
	5.2 Om denna studie	77
6	AVSLUTNING	80
	LITTERATUR	82

BILAGA: ENKÄTEN

1 INLEDNING

Eftersom vi nu lever i en ännu mer mångkulturell och således också mer flerspråkig värld (Lainio 2007: 258, 265, Wagner m.fl. 2010: 83) har identitet blivit en ännu väsentligare och synligare del av livet. Människorna försöker definiera sig själva i relation till andra, vara medlemmar i vissa grupper men samtidigt signalera att de är annorlunda än andra. Nuförtiden tycks också den allmänna stämningen vara mer öppen, och olikheter godkänns bättre än tidigare. Identitet och modifierandet av den är av stort intresse för bl.a. forskare, men den intresserar också alla andra som vill förstå världen omkring sig bättre. Erikson (1968: 26) talar t.o.m. om en period av identitet-medvetenhet (eng. *identity-consciousness*) som pågår just nu, särskilt bland yngre generationer; det verkar vara ytterst viktigt att på något sätt skapa och vara ett ”jag”, något unikt och annorlunda i motsats till andra. Det finns en ytterligare tendens nuförtiden att erkänna omgivningens roll i identitetsskapandet och att det inte enbart är individens egna val och gärningar som gäller. Såsom Block (2008: 143) betonar existerar individerna alltid inom sociala strukturer och i sociala omgivningar.

Det finns mycket forskning om förhållandet mellan språk och identitet, och dessa anses ofta ha stark koppling. Enligt Wagner m.fl. (2010: 193) ”är språkkunskaper viktigare än någonsin förut för att värna den egna identiteten och för att kunna förstå och respektera andras identiteter”. När vi får alltmer kontakt till olika språk och olika språkliga samfund, har människornas språkkunskaper vid forskning av språklig identitet ökat kraftigt (Dörnyei och Ushioda 2009: 1, Jenkins 2007: 199, Lainio 2007: 265).

Det finns en hel del forskning om ”officiellt” två- eller flerspråkiga människors, invandrades och andraspråksinlärares identitetssökande och språkliga praktik, medan blivande språklärare eller andra som tillägnat sig ett ytterligare språk vid senare ålder har studerats endast i begränsad omfattning (se avsnitt 2.5). Efter studietiden ska lärarstudenter vara experter i språket och behöriga språklärare, och ha således uppnått en hög språklig nivå. I termerna av språklig kompetens kan språklärare därför betraktas t.o.m. som tvåspråkiga (se Skutnabb-Kangas 1981: 84). Hur studenterna själva uppfattar sin språkliga identitet som blivande språklärare har dock inte undersökts noga. Hur

säkra känner de sig på det främmande språket och hurdan roll har språket i deras liv – som blivande förmedlare av språket och dess kultur? P.g.a. brist på tidigare studier är detta ett intressant och nyttigt tema att undersöka.

Syftet med föreliggande studie är att utreda hurdan och hur stark språklig identitet blivande språklärare har och hur det syns. t.ex. när det gäller deras språkanvändning, språkkontakter, känsla av deras egen två- eller flerspråkighet och hur de upprätthåller sina språkkunskaper. Det är också av intresse i denna studie om den språkliga identiteten är lika stark för lärare i svenska och engelska eller om det finns skillnader mellan identitetssyner för dessa språk. I studien kartläggs och jämförs 32 universitetsstudenters språkliga identiteter för att besvara följande forskningsfrågor:

1. Hur stor del har det främmande språket i informanternas liv och hur syns det?
2. Hurdana känslor har informanterna för språket och språkanvändning?
3. Hur säkra känner informanterna sig när de använder det främmande språket?
4. Känner informanterna tillhörighet till den språkliga gemenskapen?
5. Känner informanterna sig vara två-, fler- eller enspråkiga?
6. Finns det skillnader mellan språkliga identiteter hos engelsk- och svenskstudenter?

Materialet består av enkätsvar och narrativtexter där informanterna beskriver fritt sitt förhållande till de främmande språk som de studerar. I analysen av materialet används kvalitativ innehållsanalys (se närmare avsnitt 3.6 nedan).

Vikten av studien är i att klargöra hurdana språklärare den nuvarande lärarutbildningen utbildar; hur ivriga blivande språklärare är och hur bra förmedlare av språket och dess kultur samt förebilder de kan vara för sina elever? Språklärare har den viktiga rollen att motivera elever i främmandespråksinlärning, men uppgiften är troligen mycket svår om de inte ens själva känner sig säkra på språket och om deras anknytning till språket verkar vara svag. Vikten av språkkunskaper ökar ständigt och därför borde mer uppmärksamhet läggas till detta tema, språkundervisningen och språklärares egna attityder och förhållande till språket.

Denna avhandling inleds med teoribakgrund för studien. Först presenteras teori om identitet i avsnitt 2.1, samt dess anknytningar till språket i avsnitt 2.2. Sedan redogörs för olika definitioner av två- och flerspråkighet i avsnitt 2.3. I avsnitt 2.4 behandlas svenskan och engelskans ställning i Finland, och i avsnitt 2.5 tas tidigare studier kring temat fram. I kapitel 3 presenteras undersökningen och undersökningsmetoderna närmare. Hur språklig identitet och tvåspråkighet kan mätas diskuteras i avsnitt 3.1, och olika forskningsmetoder och deras för- och nackdelar redogörs för i avsnitt 3.2-3.3. I avsnitt 3.4 presenteras informanterna i studien, varefter materialinsamlingen och metoderna diskuteras (avsnitt 3.5 och 3.6). Kapitel 4 ägnas åt undersökningsresultaten, vilka också diskuteras närmare i avsnitt 5.1. I avsnitt 5.2 tas däremot en kritisk synpunkt till undersökningen. Slutligen sammanfattas undersökningen med avslutning (kapitel 6).

2 BAKGRUND

I detta kapitel presenteras centrala aspekter av begreppet identitet (avsnitt 2.1) och hur språk och identitet är relaterade (2.2). Fast begreppet språklig identitet inte alltid är så klart definierat ska även olika synvinklar och uppfattningar om det behandlas. I avsnitt 2.3 diskuteras två- och flerspråkighet som ofta tas upp gällande språklig identitet. Sedan presenteras kortfattat svenska och engelska språkens status i Finland (avsnitt 2.4) och sist refereras tidigare studier om språklig identitet i avsnitt 2.5.

2.1 Identitet som begrepp

Behovet att kategorisera är en grundläggande funktion hos människor (György-Ullholm 2010: 24-25). Objekt och andra människor delas in i olika kategorier för att få ordning i världen omkring och för att kunna förstå den bättre (se även Ouvinen-Birgerstam 1984: 17, Deschamps och Devos 1998: 4). Enligt György-Ullholm (2010:25) kan kategoriseringen härstamma från individens egna uppfattningar och tolkningar men ibland påverkar också andras omdömen. Hall (2002: 82) framhäver att individer har på samma sätt behov att kategorisera sig själva i relation till andra. Genom att skapa ”vi” eller ”jag” till motsats till ”dom andra” (termen från Elmeroth 2008: 17) formar och definierar individen sin egen *identitet*. Enkelt sagt syftar begreppet identitet till vem jag är och hurdan jag är (se t.ex. Joseph 2004: 1, Martin och Nakayama 2010: 154, McCaslin 2009:138). Identitet kan dock uppfattas på ett lite annorlunda sätt, t.ex. som en sammanställning av åsikter, tankar och attityder hos en individ (se t.ex. Doise 1998: 13, Edwards 2009: 19). Enligt Erikson (1968: 19) är identitet någonting individen ”har”, och Hall (2002: 11) beskriver identitet som en konstruktion, ett begrepp som människorna själva har skapat och inte något reellt väsende inom människor.

Det finns flera teorier om identitet inom olika vetenskaper. Hall (2002: 21) presenterar tre perspektiv på identitet som belyser hur synen på identitet har förändrats med tiden. Hall (2002: 21) inleder med upplysningens uppfattning om att det finns en kärna i människan och människan försöker uttrycka dess existens under sitt liv. Kärnan är oföränderlig och unik, men människans sätt att visa kärnan kan variera och det kan ta tid

innan man "hittar" den. Sedan dess har synen på denna kärna tagit sig nya former och enligt Hall (2002: 23) har identitet uppfattats inte så autonomisk utan så att den formas i interaktion med andra människor som på något sätt är betydelsefulla för individen. Samspel mellan samhället och individen leder till att kärnan utvecklas kontinuerligt. Det finns beständigt distans mellan kärnan och utsidan hos individen, det sociologiska subjektet, som Hall (2002:22) kallar denne för. Denna syn innebär ytterligare att det inte finns en enda identitet utan flera identiteter som till och med kan vara motstridiga. Människorna anses fortfarande vara individer, men individualismen uppfattas på ett annat sätt såsom Hall (2002: 30) konstaterar. Slutligen presenterar Hall (2002:23) den rådande uppfattningen, postmodernismens syn på att det inte finns en tät, ständig identitet eller kärna utan individens identitet anpassar sig till och omformas i olika kontexter jämt. Individen eller subjektet tar sig till olika identiteter vid olika tillfällen och har ingen biologisk identitetskonstruktion i sig. Hall (2002: 23) förnekar sålunda att det skulle existera ett enhetligt "jag" som utgörs av de olika identiteterna, och påstår känslan av en harmonisk identitet vara enbart falsk.

Benwell och Stokoe (2006: 17) sammanfattar utvecklingen av identitetssynen på ett likadant sätt från en inre, autonom och personlig substans till social identitet och vidare ända till postmodern, fragmentarisk och ostadig identitet som konstrueras i interaktion. Men som Hall (2002: 29) framhäver, har förändringarna i identitetssynen inte varit så entydiga utan det handlar om generella linjer i utvecklingen. Hall (2002: 24-25) anser förändringarna i identitetsbegreppet vara relaterade till utvecklingen i samhället i allmänhet, då globalisering och modernisering har påverkat livsrytmen med snabba förändringar (se även Pavlenko och Blackledge 2004: 1). Hall (2002: 233) konstaterar att identitet likaså är en process och blir aldrig färdig. För en dynamisk identitetssyn talar också t.ex. Edwards (2009: 23, se dock Edwards 2009: 151), Erikson (1968: 24) och Saint-Jacques (2012: 51). Enligt Erikson (1968: 23) sker identitetens utveckling genom s.k. identitetskriser (eng. *identity crisis*).

Som konstaterats ovan betraktas nuförtiden också sociala förbindelser som en viktig del av identitetskonstruktion. Enligt Joseph (2004: 5) är den "djupa" personliga identiteten konstruerad delvis av de olika gruppidentiteterna eller gruppmedlemskapen som individen har (se även Edwards 2009: 19-20). Ouvinen-Birgerstam (1984: 41) lyfter

också fram den sociala aspekten hos identitet. Ouviaen-Birgerstam (1984: 46-47) skiljer den individuella identiteten från den sociala identiteten som består av gruppidentitet och vi-identitet; subjekt- och objektaspekt. Denna gruppidentitet (objektaspekt) innehåller grovt taget identifierandet med gruppens medlemmar medan vi-identitet (subjektaspekt) behandlar mer individens emotionella grupptillhörighet. Grupptillhörighet anses således vara en viktig del i identitetsskapandet. Såsom Fong (2004b: 20) framför skapar människan sin identitet i relation till andra, likheter och olikheter, och därför är identitetsskapandet alltid socialt (se även Erikson 1968: 22). Deschamps och Devos (1998: 2) gör likaså en skillnad mellan personlig och social identitet, eftersom varje individ karaktäriseras av sociala faktorer som visar gruppmedlemskapen. Deschamps och Devos (1998: 3) konstaterar att social identitet syftar till tillhörighet till andra människor, medan personlig identitet syftar till känslan och skillnaderna som skiljer individen från dessa andra i gruppen.

Den nyare synen i identitetsforskning förefaller således vara att individerna kan ha och faktiskt har flera olika identiteter. Samovar m.fl. (2012: 82) anser att människorna har flera identiteter som tar sig olika former i olika situationer (se även Deschamps och Devos 1998: 3, Fong 2004a: 3, Spolsky: 176). Saint-Jacques (2012: 51) framhäver att medlemskap i olika grupper är det som leder till flera separata eller multipla identiteter. Enligt Joseph (2004: 8) kan vi också anse flera identiteter existera i två olika betydelser:

“Yet there are at least two senses in which each of us undeniably has multiple identities. The first is the universal fact that individuals have various roles with regard to others.- child, friend, spouse, parent, teacher, colleague, boss and so on – and in these terms our identity shifts according to the context of who it is that we are with. ... The second sense in which identity is multiple has to do with Smuts’s ‘consciousness of other selves’. Obviously I cannot, in fact, be conscious of anyone else’s ‘self’. I cannot know what it is to be you from the inside. All I can do is to construct my own version of you, based on what I have observed of you, and of others, fashioning all this upon the template of my own unique sense of self. Everyone who knows you or simply comes into contact with you does the same. So there are as many versions of ‘you’ as there are people whose mental space you inhabit.” (Joseph 2004: 8)

Som Joseph konstaterar kan olika identiteter antingen uppfattas som människans olika roller eller som andra människors uppfattningar om en. Castells (2010: 6-7) förnekar dock att de olika rollerna ska betraktas som olika identiteter, utan de ska hållas isär. T.ex. Martin och Nakayama (2010: 163) har också skilt olika identiteter som individer har när de presenterar regional, nationell, andlig, personlig och könsidentitet som del av sociala och kulturella identiteter. Kontexten är avgörande för vilken identitet som dominerar (se t.ex. Collier 1997: 43, Hall 2002: 27, Martin och Nakayama 2010: 158, Fishman 2010: xxix). Det är sant att vissa identiteter eller vissa drag av identitet är mer synliga i vissa kontexter, t.ex. i skolan kan det vara skolidentitet medan utomlands lyfts den nationella identiteten mer fram. Individen kan inte beständigt vara lika medveten om alla dessa olika identiteter eller sidor av en identitet, och alla syns inte för utomstående. Därför kan identitet beskrivas som emergent (Malgorzata Lahti, föreläsning 25.10.2013; se även t.ex. Bucholtz och Hall 2010: 19-20, Collier 1997: 40, McCaslin 2009: 139-140), vilket majoriteten av nutida forskare förefaller knäsläta. Beroende av sällskap, situation eller kontext väljer man vilken roll man tar och vilken identitet hon eller han framvisar. Saint-Jacques (2012:51) och Block 2008 (143-144) konstaterar även att identiteter nuförtiden är så blandade att det inte kan dras en klar linje mellan de olika identiteterna hos en individ.

Det kan dock finnas konflikter mellan de olika identiteterna och hur individen uppfattas av andra. Martin och Nakayama (2010: 158) skiljer på hur individen uppfattar sig själv (eng. *avowal*) och hur andra ser på individen (eng. *ascription*) och påpekar att det ofta kan hända att individen tilldelas identiteter som hon eller han inte erkänner (se även Collier 1997: 40, Taylor 2013: 17-18, Fong 2004b: 20-22). György-Ullholm (2010: 30) lyfter likaså fram mångfalden av identiteter hos en individ och att individen inte alltid kan påverka sitt eget identitetsskapande fullständigt: ”Vissa identiteter väljer man själv medan man blir tilldelade andra, vare sig man vill det eller inte, ofta utifrån ytliga kännetecken såsom hudfärg, hårfärg eller av ett avvikande klädesplagg.” Ouveinen-Birgerstam (1984: 14) presenterar tre typer av sannhet och falskhet hos identitet, vilket i stor mån motsvarar Martins och Nakayamas idé om individens egen uppfattning kontra andras omdömen. Här är det dock värt att komma ihåg att andras omdömen kan vara helt felaktiga när de drar slutsatser baserade enbart på ens beteende och andra ytliga tecken. Fast identiteter visas också genom handlingar, är beteende och identitet inte

alltid sammanfogade; man kan bete sig på ett avvikande sätt jämfört med sina vanliga vanor i en kontext utan att det betyder uppkomst av en helt ny, separat identitet. Ouvinen-Birgerstam (1984: 13-14) använder själv begreppet *personlig identitet* i sin studie för att syfta till individens medvetenhet om och upplevande av sig själv, och även ens uppfattningar och värderingar av sig själv – och inte andras omdömen. Malgorzata Lahti (föreläsning, 4.12.2013) påpekar att individen kan vara nästan tvungen att inte visa sin identitet i vissa situationer, t.ex. till följd av rädsla eller andra omständigheter, inklusive omgivningens påtryckning (se även Pavlenko och Blackledge 2004: 2). Därför kan det vara viktigast att koncentrera sig på ens egen värdering av sin egen identitet.

Etnicitet har oftast ansetts vara avgörande för kategoriseringen av människor och identitetsskapandet samt utgöra kärnan för identitet (se t.ex. György-Ullholm 2010: 25). Enligt Hall (2002: 16) utgör etnicitet en stor del av våra liv och alla identiteter befinner sig inom en kultur, språk och historia. Hall (2002: 46-47) konstaterar att nationella kulturer konstruerar och påverkar identitet som inte är någonting medfött. Martin och Nakayama (2012: 186) definierar *nationell identitet* som medborgarskap och de använder termen *etnisk identitet* för att syfta till individens självidentifikation, samhörighetskänsla med en viss grupp och kunskap om dess etniska kultur. Deras term innefattar också en uppfattning om ett gemensamt ursprung (Martin och Nakayama 2010: 175).

Däremot finns det enligt Hall (2002: 225) åtminstone två sätt att uppfatta *kulturell identitet*. Den är inte enbart definierad genom en enhetlig kultur där individen befinner sig i utan den kan också anses vara föränderlig. Hall (2002: 227) framhäver att det inte endast är det förflutna och ursprunget som fastställer den kulturella identiteten utan den omformas ytterligare av ständiga förändringar. Det innebär att individerna inte enbart är någonting men de kan även bli någonting beroende av hur de som agenter positionerar sig till varandra (Hall 2002: 227). Så förefaller det vara möjligt att också den nationella identiteten – om den snarare förstås i termer av Halls kulturella identitet – inte är oföränderlig och individen kan känna tillhörighet till flera olika nationaliteter och känslan av nationell tillhörighet kan förändras. Detsamma bekräftar György-Ullholm (2010: 26) som konstaterar att etnicitet snarare uppfattas som en social konstruktion i de nyaste identitetsteorierna och är således inte avgörande för identitet. Även Fong

(2004b: 24) framför att kulturella identiteter kan förändras, fast de enligt henne innehåller också etnisk och raslig identitet (Fong 2004a: 6). Arnett (2002: 32, refererad i Jackson 2008: 33) har konstaterat att unga människor idag kan utveckla både lokala och globala identiteter som kan ge dem en känsla av medlemskap t.o.m. i en världsomfattande kultur (eng. *hybridity*). Slutsatsen som kan dras baserad på dessa olika forskare är att det förefaller vara möjligt att bryta mot gamla nationella kategoriseringar och känna tillhörighet till en annan etnisk, kulturell eller nationell grupp än den som man själv ursprungligen är född i (se också Block 2007: 30).

Identitet är som visats ovan ett mångfaldigt och väl forskat begrepp, men det är nästan omöjligt att definiera begreppet entydigt. I denna undersökning används begreppet för att syfta till hur individerna uppfattar sig själva (begreppet *ascription* från Martin och Nakayama 2010: 158) gällande en eller multipla identiteter, identitetens enhetlighet samt medvetenhet om identitet i allmänhet. Begreppet identitet används i samma betydelse som Ouvinen-Birgerstam använt *personlig identitet* (1984: 13-14); hennes definition innehåller individens egna uppfattningar och värderingar av sig själv. Nationella, etniska eller kulturella identiteter ska inte betraktas separat i denna studie, utan identitet granskas som helhet, som kan inkludera delar av dem. Andras omdömen om och påverkan på en individs identitet undersöks inte närmare, men det är viktigt att hålla i minnet att de säkert har påverkat individens egen uppfattning om sig själv och sin identitet. Intressant är att undersöka om individerna kan bli av med dessa ovan beskrivna strikta klassificeringar baserade på nationalitet eller etnicitet och genom avancerat behärskande av ett främmande språk få tillgång till en ny kulturell och språklig gemenskap.

2.2 Språk och identitet

Haglund (2004: 360) är en av de forskare som konstaterar att identitet till skillnad från tidigare uppfattningar inte längre anses vara någonting oföränderligt och givet utan den förändras t.ex. beroende av kontexten. Den sociala omgivningen samt kultur kring individen påverkar individens identitetsskapande. Haglund (2004: 360-361) anser således att identitet ”konstrueras på nytt i varje ny situation och varje nytt sammanhang” och språk är ett medel att uttrycka dessa identiteter. Detsamma påpekar Joseph (2004:

41-42) som diskuterar en förvandling från syn på språket som determinativ för dess användare till syn på språket som någonting som dess talare själva kontrollerar och använder för sina egna ändamål. Denna förändring innehåller också en förvandling från essentialism till konstruktivism när den lingvistiska, språkliga identiteten betraktas som något som individerna utför och konstruerar om och om enligt Joseph (2004:42). Vidare anser Benwell och Stokoe (2006: 32) att identitet liksom t.ex. kön presteras i sammanhang (se även Pavlenko och Blackledge 2004: 13).

Haglund (2004:363) och Kukkonen (2003) framhäver vidare att individernas språkbruk speglar i stor utsträckning t.ex. deras ursprung, kön, ålder och social status – om individen inte medvetet försöker undvika vissa särskiljande drag (se även Block 2007: 40, Edwards 2009: 21, Fong 2004a: 11, Spolsky 2010: 176, Wagner m.fl. 2010: 193). Därför är språkanvändning alltid en identitetshandling. Vi är beständigt med i social interaktion och måste alltid välja hur, vad och till vem vi talar. Joseph (2004: 15) anser identitet och skapandet av den vara t.o.m. den tredje funktionen av språket, vid sidan av kommunikation och representation av den omgivande världen. Även andras omdömen om en individ kan delvis basera sig på individens språkbruk, röst och accenter (Joseph 2004:2). Som Joseph påpekar spelar språket en fundamental roll i hur vi konstruerar bilden av andra fast språket inte bestämmer den ensamt.

Enligt Haglund (2004: 377-378) kan man t.o.m. använda vissa sätt att tala, språk eller dialekter för att signalera grupptillhörighet och solidaritet till en grupp men samtidigt också visa avståndstagande till andra (se även Jackson 2008: 37). Detta kan enligt Haglund (2004:361) ske t.ex. när minoritetsgrupper markerar distans eller anpassning till den omgivande majoriteten i samhället. Håkansson (2003: 123) framför likaså att individen kan använda språkval för att uppfylla flera olika funktioner, och att individens sätt att tala beror i stor mån på kontexten. Då är språkval och språkbruk en del av identitet såväl som ett sätt att modifiera och uttrycka sig själv. Människor som har valt att använda ett främmande språk – i alla fall i viss mån – kan antas ha detta språk som en del av identitet. Martin och Nakayama (2010: 239) betonar att en del av vår kulturella identitet är tätt förknippad med de språk som vi talar. Jackson (2008: 34) konstaterar vidare att när vi lär ett språk så lär vi också en kultur, och formar vår känsla om oss själva, vår identitet. Varje nytt språk påverkar således individens identitet på

något sätt. Att kunna flera språk betyder att man har flera olika sätt att uttrycka sig språkligt och strukturera världen omkring, och några anser att man t.o.m. tänker och talar på ett annorlunda sätt på olika språk (Wagner m.fl. 2010: 196, 215-216, 254; se dock Itkonen 2005). Håkansson (2003: 124) påpekar härutöver att tvåspråkiga människor har möjlighet att välja mellan olika språk i interaktion, men den möjligheten har enspråkiga inte.

Som bevisat har språket stark anknytning till identitet. Kukkonen (2003) framhäver att språket har en grundläggande roll i identitetsskapandet och hör ihop med identitet. Enligt Llamas och Watt (2010: 1) speglar språket inte enbart individens identitet utan språket också **är** individen och utgör dess identitet i någon mån. Vid sidan av olika identiteter som man kan ha och som presenterades i föregående avsnitt, t.ex. religiös, kulturell, nationell och etnisk identitet, är det därför befogat att tala om en separat *språklig identitet*. En stark språklig identitet betyder enligt Kukkonen (2003) att individen känner sig säker med att använda språket. Tuononen (2002:17) framför att språkbruk, inställning till språket och motivation att upprätthålla och utveckla språket berättar om ens språkliga identitet.

Block (2007) har också undersökt andraspråksidentiteter (eng. *second language identities*). Han uppfattar begreppet dock i en bred betydelse, inklusive alla övriga språk förutom modersmålet (Block 2007: 8). Enligt Block (2007: 39-40) kan språklig identitet, även kallad för etnolingvistisk identitet (eng. *ethnolinguistic identity*), definieras som förhållandet mellan ens uppfattning om sig själv och kommunikationsmedel, t.ex. språk och dialekt. Språklig identitet har ofta i forskning betraktats i termer av språklig expertis (eng. *language expertise*), anknytning till språket (eng. *language affiliation*) och arv (eng. *language inheritance*) (Harris and Rampton 1997, refererad i Block 2007:40). Denna synvinkel innebär att kompetens i ett språk, attityder mot det och det affektiva förhållandet till det samt ursprunget, hurdan familj och språklig omgivning man blivit född i, anses vara avgörande för individens språkliga identitet. Block (2007: 40) påpekar dock att dessa tre faktorer inte alltid hänger ihop utan man kan t.ex. ursprungligen tillhöra en språklig gemenskap men senare i livet utveckla starkare språkliga identiteter baserad på omfattande språkkunskaper och språkanvändning eller en emotionell bindning till ett språk.

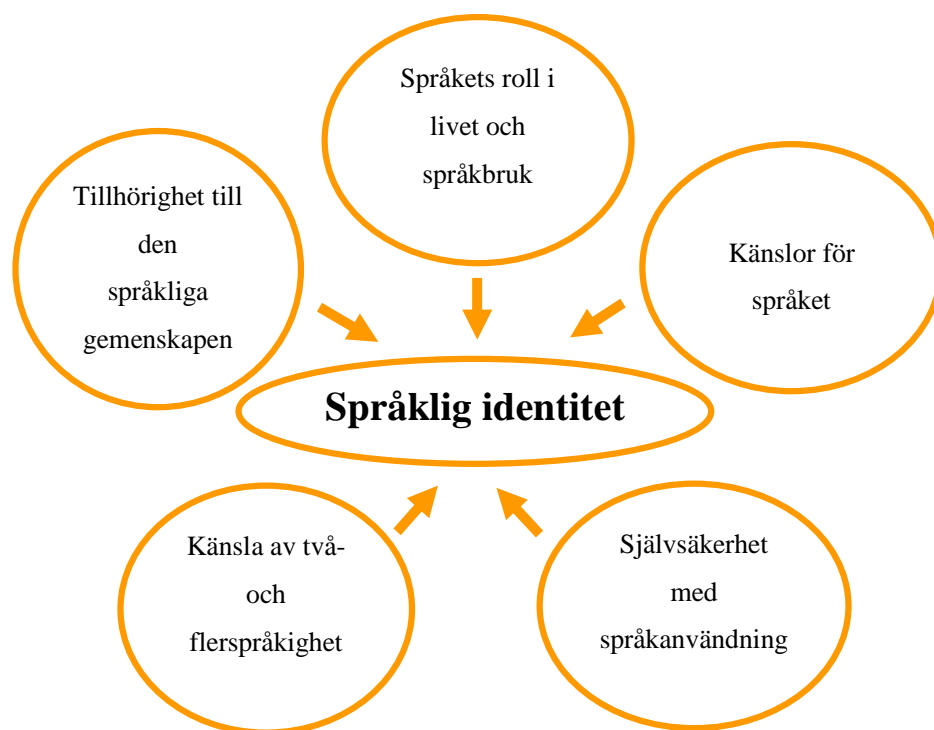
Liksom människorna kan anses ha flera olika identiteter kan också språkliga identiteter betraktas som multipla. Människor som kan flera språk kan antas ha flera olika språkliga identiteter på samma sätt som de kan anses ha olika identiteter i allmänhet. Taylor (2013: 2) konstaterar att när man lär sig ett nytt språk innehåller det också tillägandet av en ny identitet. Såsom också Block (2007: 40) påpekar kan språkliga identiteter förändras avsevärt och ursprunget inte helt determinerar individens språkliga identitet. Även Llamas och Watt (2010: 1) framför att aarken språk eller identitet är stabila.

Angående språklig identitet påpekar Kukkonen (2003) hur "vi kan vara del av något, höra till något i det mänskliga samfundet endast med vårt språk." Genom språkbehärskning kan man antas känna tillhörighet till olika språkliga grupper än den som man ursprungligen är född i (se t.ex. Murphey m.fl. 2005, Block 2007: 40-41, Jenkins 2007: 232). T.ex. Jackson (2008: 2) anser att främmandespråksinlärare kan utveckla interkulturella identiteter genom att resa och vistas i ett målspråkigt land (se också Block 2007: 170-171). Enligt Edwards (2009: 252) är effekten på identitet desto större ju mer och tätare lingvistisk och kulturell kontakt man har till en annan gemenskap. Å andra sidan konstaterar Edwards (2009: 205-206) hur starkt relaterat språk ofta är till en särskild nation. Smith (1999, i Edwards 2009: 22) påstår att nationalitet är den mest fundamentala och starkaste gruppidentitet som besestrar alla andra identiteter.

Språklig identitet kan även synas t.ex. som byten mellan olika språk, som kan kallas för kodväxling, blandspråk eller lån (se t.ex. Håkansson 2003: 125). Håkansson (2003: 125) definierar kodväxlingen som "samtidig användning av två språk" och hon anser kodväxling vara ett tecken på stark språklig kompetens snarare än en signal om bristande språkkunskaper. Kodväxling och språkbyten kan användas enligt Håkansson (2003: 128) för att utesluta deltagare eller inkludera dem i samtalet, byta ämne, förstärka argument eller skapa gemenskap. Det kan ibland vara svårt att skilja åt begreppen lån, kodväxling, och blandspråk, som alla används av flerspråkiga människor när de blandar och använder flera språk samtidigt såsom Håkansson (2003: 125) konstaterar. Det har därför uppstått ett nytt begrepp, *translanguaging*, som kan används

för att syfta generellt taget i flerspråkigt språkbruk (se t.ex. García 2009: 45). Translanguaging som ett bredare begrepp omfattar kodväxling och tvåspråkiga individernas diskursiva språkbruk i allmänhet. Translanguaging eller andra slags språkbyten granskas inte närmare i denna avhandling, men de kan vara nyttiga för att kunna förstå hur den språkliga identiteten kan synas i praktiken.

I denna studie betraktas begreppet språklig identitet i enlighet med tidigare forskning samt mina egna uppfattningar som en sammanställning av individens egen värdering av språkets betydelse i livet, språkanvändning, känslor för språket och sitt eget språkbruk, säkerhet med det samt samhörighet med språkgruppen och dess kultur. Som en del av språklig identitet räknas även individens uppfattning om sin egen en-, två- eller flerspråkighet, som diskuteras närmare i följande avsnitt. De olika aspekterna av språklig identitet som beaktas denna avhandling sammanfattas i figur 1

FIGUR 1 Olika dimensioner i språklig identitet som är centrala i denna undersökning.

2.3 Två- och flerspråkighet

György-Ullholm (2010:31) påpekar att genom att lära sig ett språk och dess användningsmönster socialiseras barnet till den språkliga gemenskapen. På samma sätt som det kan anses påverka barnets självuppfattning och identitetsutveckling kan det tänkas hända också hos äldre språkinlärare. György-Ullholm (2010:33) konstaterar vidare att "(gentligen alla barn!) har en potential att utveckla flerspråkighet".

Enligt Skutnabb-Kangas (1981: 94) kan definitionen av *tvåspråkighet* vid sidan av *ursprunget*, d.v.s. inläring och användning av två språk redan från början, basera sig också på kompetens, funktion eller attityder. Med *kompetens* anses hur väl man behärskar språket, vilket kan variera från infödd-liknande språkkunskaper till mindre krävande kriterier beroende av forskarens e.d. egen synpunkt (Skutnabb-Kangas 1981: 85). Det är helt sant att alla "officiellt" tvåspråkiga inte kan sina båda språk lika bra. *Funktion* syftar till vad man använder språket för (Skutnabb-Kangas 1981: 84). Egna *attityder* är relaterade till ens eget förhållande till språket och identifiering med språkgruppen samt egen uppfattning om sin tvåspråkighet (Skutnabb-Kangas 1981: 92). De olika kriterierna är sammanfattade i tabell 1.

Tabell 1 Kriterier för tvåspråkighet enligt Skutnabb-Kangas 1980b i Skutnabb-Kangas 1981: 94

Kriterium	Den är tvåspråkig som
Ursprung	a. har lärt sig två språk i familjen av infödda talare ända från början b. har använt två språk parallellt som kommunikationsmedel ända från början
Kompetens	a. behärskar två språk fullständigt b. behärskar två språk som en (motsvarande) infödd c. behärskar två språk lika bra d. kan producera fullständiga meningsfulla yttranden på det andra språket e. har åtminstone någon kännedom om och kontroll av det andra språkets grammatiska struktur f. har kommit i kontakt med ett annat språk
Funktion	a. använder (eller kan använda) två språk (i de flesta situationer) (i enlighet med sina egna önskemål och samhällets krav)
Attityder	a. identifierar sig själv som tvåspråkig/med två språk och/eller två kulturer (eller delar av dem) b. av andra identifieras som tvåspråkig/som infödd talare av två språk

Som tabellen visar finns det flera olika sätt att definiera tvåspråkighet och vem som är tvåspråkig. Man kan kombinera olika kriterier och använda dem som passar till ens egna syften bäst, eftersom ingen av definitionerna är heltäckande och passar i alla situationer och för alla ändamål, såsom Skutnabb-Kangas (1981: 84) poängterar. P.g.a. de olika typerna av tvåspråkighet har Skutnabb-Kangas (1981: 97) också skilt olika typer av tvåspråkiga människor, t.ex. kulturellt tvåspråkiga/skoltvåspråkiga från naturligt tvåspråkiga som är ursprungligen tvåspråkiga (se även García 2009: 63). Wagner m.fl. (2010: 26-27) anser indelningarna för tvåspråkighet vara konstgjorda och föreslår att det finns olika grader i tvåspråkighet.

Håkansson (2003: 145) skiljer successiv tvåspråkighet från simultan, då barn lär sig ett annat språk samtidigt med modersmålet traditionellt sett före 3 års ålder. Håkansson (2003: 165) påstår att det finns stora skillnader mellan de två inlärningstyperna; när inlärningen påbörjats vid senare ålder uppnår barnen ofta inte samma språkliga nivå som barn som lär sig språket simultant. Hon anser vidare att inlärningen t.o.m. kan avstanna och vissa drag kanske aldrig blir automatiserade, t.ex. uttalet kan svårigen bli infödd-liknande. Håkansson konstaterar (2003: 166) dock att tidig början av

andraspråkinläring inte garanterar en hög, infödd-liknande språkbehärskning heller för simultant tvåspråkiga barn eller vuxna, fast "prognosen är mer positiv för barn än för vuxna". Enligt Håkanssons (2003: 166) iakttagelser når inte heller alla barn som börjat språkinläringen av ett annat främmande språk vid tidig ålder en hög språklig nivå och infödd-liknande kompetens, och ändå anses de ofta vara tvåspråkiga enbart genom sitt ursprung och oberoende av om de faktiskt använder språket efter barndomen. Ingen behärskar dock sitt modersmål alltid fullständigt såsom Wagner m.fl. (2010: 148) poängterar.

Tvåspråkighet uppfattas dock ofta i den offentliga diskussionen som det andra språket som gör barnet tvåspråkigt faktiskt vore ett andraspråk, och inte t.ex. det tredje eller femte språket som barnet börjat lära sig. Skutnabb-Kangas (1981: 138) skiljer också *andra språk* och *främmande språk* åt (se också Kinginger 2004: 221), och påpekar att tvåspråkighet ofta tycks innebära inlärandet av ett andra språk som används i ens dagliga närmiljö som "ett dagligt kommunikationsmedel i den närmaste omgivningen" och inte är ett främmande språk. I det vardagliga livet betraktas ofta endast ursprungligen tvåspråkiga människor som "äka" tvåspråkiga.

Håkansson (2003: 189) betonar ytterligare att den vanliga språkundervisningen i skolan sällan har syftet att uppfostra barnen till tvåspråkiga, i alla fall inte utan ytterligare stöd från omgivningen. Med enbart några timmars undervisning per vecka kan man knappt förvänta sig att barnen blir tvåspråkiga och uppnår en kompetent nivå i ett främmande språk. När det gäller invandrabarn eller barn med ett annat modersmål antar man enligt Håkansson (2003: 189) att barnen använder det nya språket i stor mån också utanför skolan och dess formella undervisning och därför kan uppnå tvåspråkig kompetens. Individernas tvåspråkighet hänger dock inte alltid ihop med skolsystemet, t.ex. tvåspråkiga skolor eller språkbad (se t.ex. García 2009: 6).

Skolundervisning förefaller inte ensamt vara tillräckligt för att göra barn tvåspråkiga. Men om man betraktar enbart kompetens, funktion eller egna attityder som diskuterats i Skutnabb-Kangas (1981), kan begreppet tvåspråkighet vidgas till att gälla även andra som tillägnat sig ett ytterligare språk vid senare ålder, såsom t.ex. många blivande språklärare som behärskar språket på hög nivå. García (2009: 65-67) framhäver att även

vuxna kan utveckla tvåspråkiga förmågor genom utbildning fast barn ofta är mer framgångsrika i att utveckla sin tvåspråkighet. Lexikalt och grammatiskt är det förmodligen inte lika krävande för vuxna språkinlärare att uppnå en kompetent nivå som i uttal.

Skutnabb-Kangas använder själv inte ordet *flerspråkighet*, men andra forskare har använt hennes kriterier för att definiera också flerspråkighet (se t.ex. Musk och Wedin 2010: 10). Allmänt taget skiljer sig flerspråkighet från tvåspråkighet enbart i det att det finns mer än bara två språk som individen behärskar, använder eller identifierar sig med. P.g.a. mångfalden av språk och de växande språkkunskaperna hos nutidens individer kan det emellertid vara väl motiverat att använda begreppet flerspråkighet i stället för tvåspråkighet. T.ex. Lainio (2007: 265) konstaterar att ”majoriteten av världens befolkning är idag två- eller flerspråkig genom att i stort sett alla länder befolkas av människor som talar flera språk” (se även Vertovec 2010: 73, Dörnyei och Ushioda 2009: 5). I termerna av kompetens, funktion och användning finns det förmodligen fler två- och flerspråkiga än förr i världen p.g.a. ökade språkkontakter och språkundervisning, och troligen har också antalet ursprungligen flerspråkiga därtill ökat.

Denna studie utgår ifrån en vid definition av tvåspråkighet, nämligen att alla som kan ett främmande språk och använder det – i detta fall svenska eller engelska – är tvåspråkiga. Informanterna i denna studie är alla kompetenta och således tvåspråkiga i det främmande språket, oberoende av om språkinläringen skett genom successiv språkinläring (se Håkansson 2003: 145), som skett efter det att modersmålet redan har blivit tillägnat, eller simultant med modersmålet. I studien undersöks hur denna typ av tvåspråkiga informanter själva upplever sin egen två- eller flerspråkighet.

2.4 Svenska och engelska i Finland

Svenska språket har en officiell status i Finland vid sidan av finskan, och svenskspråkig befolkning utgjorde 5,4 % av hela befolkningen år 2012 (Finlands officiella statistik 2013a). Svenska språkets tidigare höga status och ställning i Finland härstammar från det att svenska var det enda officiella språket för över ett halvt århundrade i Finland (se t.ex. Huss och Lindgren 2010: 258). Även i dag kräver deltagandet i all högre utbildning

och i det akademiska livet kunskaper i svenska (Huss och Lindgren 2010: 259), och både svenska och finska har fortfarande obligatorisk status i landets skolor.

I den finska grundskolan påbörjas inläring av ett främmandespråk ofta på tredje klassen, och detta obligatoriska A1-språk var engelska i de flesta fall åren 2005-2009, medan andel av svenska som A1-språk var jämnt cirka 1 % (Utbildningsstyrelsen 2010: 54-55). På gymnasiet studerar också majoriteten av studenter engelska som A-språk: År 2009 var andelen 99 % bland de utexaminerade (Utbildningsstyrelsen 2010: 88). Statistikcentralens offentliggörande (Finlands officiella statistik 2013b) bekräftar att engelska var också hösten 2012 det mest studerade språket i grundskolans klasser 1-6.

Detta antyder att synen på svenska hos många finländare är negativ – i synnerhet som skolämne betraktas språket som tvångssvenska (se t.ex. Kalaja m.fl. 2011: 50). Såsom Kalaja m.fl. (2011: 50) påpekar, studerar finska elever engelska längre än svenska. Svenska anses ofta inte ha stor betydelse t.ex. i östra Finland nära östra gränsen där ryska är mer dominerande. Fast det finns officiellt tvåspråkiga och även helt svenskspråkiga kommuner i Finland, framför Kalaja (Kalaja m.fl. 2008: 9) att den största gruppen av främmandespråkstalare i Finland ändå utgörs av talare av engelska.

Engelska studeras som främmandespråk i finländska skolor, men enligt Kalaja (Kalaja m.fl. 2008: 9) har användning av språket ökat under de senaste tiderna p.g.a. t.ex. politiska, ekonomiska och sociala skäl, förändringar som pågått i samhället samt tekniska innovationer. Kalaja (Kalaja m.fl. 2008:9) konstaterar vidare att engelska nuförtiden inte används enbart utomlands utan också inom hemlandet t.ex. i näringsliv, utbildning och fritid. Melchers och Shaw (2011: 194-196) nämner ytterligare t.ex. reklam och Internet-kommunikation som olika domäner för engelska inom den s.k. expanderande kretsen (eng. *expanding circle*), där engelskan först och främst används för kommunikation utanför landet (se Melchers och Shaw 2011: 8). Eftersom engelskan är ett så världsomfattande och vitt utbredd språk är ofta motivationen att lära sig det relativt stor.

2.5 Tidigare studier

Tidigare studier om språklig identitet har behandlat för det mesta ursprungligen tvåspråkiga människor, t.ex. första generationens sverigefinländare (Komu 2013), sverigefinländska återinvandrare (Riikonen 2013), andra generationens sverigefinnar (Saarenlaita 2009) eller andra "officiellt" tvåspråkiga personer, finlandssvenskar och sverigefinnar (se t.ex. Kyngäs 2012, Karppinen och Nyman 2004, Tuononen 2002). En annan grupp som varit av intresse i detta område har varit invandrare; t.ex. Mieltola (2008) undersökte språklig identitet hos ungdomar med invandrarbakgrund. När det gäller engelska språket, har det undersökts bl.a. finländare som deltagit i språkbud i barndomen (McCambridge 2007) och hur vistelserna utomlands påverkat ingenjörstudenternas identitetsskapande och förhållande till språket (Virkkula 2006). Enbart ett fåtal forskare har däremot intresserat sig för blivande språklärares språkliga identiteter, fast relationen mellan andraspråksinläring och identitet har börjat intressera alltfler forskare under de senaste åren.

Det finns en mängd forskning om inläraridentiteter hos andraspråksinlärare (eng. *L2-speaking self*), och av stort intresse för forskare är bl.a. skillnaden mellan det ideala och det verkliga jaget (eng. *ideal L2-speaking self and actual self*) (se t.ex. Dörnyei och Ushioda 2009: 350-351). Taylor (2013) studerade denna skillnad i språkinlärares identitet hos rumänska engelskstuder. Betoningen i studien var i de faktorer som kan hjälpa inlärare att känna sig uppskattade i klassrummet och hur inlärares engagemang kan förbättras (Taylor 2013: 3). Materialet som samlades in genom enkäter och intervjuer avslöjade att det fanns en skillnad mellan studenternas ideala engelsktalande jag och deras verkliga jag (Taylor 2013: 86). Vidare visade resultaten att studenterna gav uttryck för de olika identiteterna beroende av kontexten och att de visade bara det verkliga jaget i klassrummet om de kände sig uppskattade av andra (Taylor 2013: 85, 129).

Murphey m.fl. (2005) undersökte japanska och taiwanesiska förstaårsstudenter i engelska med hjälp av deras språkinlärningshistorier. Forskarna ville få fram hur studenterna konstruerade sina identiteter som språkinlärare och vilka faktorer som påverkade deras identiteter. Resultaten i denna studie visade att informanterna blev mer

medvetna om sina egna upplevelser genom skrivandet och de konstruerade sina identiteter som användare av engelska genom denna uppgift. I början av studierna föreföll studenterna sakna helt samhörighetskänslan med den språkliga gemenskapen (eng. *imagined community*), och t.ex. lärare och andra människor spelade en stor roll för deras inlärningsmotivation och således för deras identiteter (Murphey m.fl. 2005: 87, 90-91).

Det som dessa två studier förefaller sakna är betoningen på språkets roll för informanterna och deras liv – inte bara hur de ser sig själva som talare eller användare av ett främmande språk. I denna studie måste de två begreppen, det ideala andraspråkstalande jaget och språklig identitet separeras, eftersom fokusen inte är i det ideala utan hur den språkliga identiteten utgör en fast del av individerna i verklighet. Det ideala jaget tycks dock vara helt separat från individens verkliga identitet. Informanterna i denna studie betraktas inte enbart som andraspråksinlärare utan användare av språket.

I Finland undersökte Salminen (2010) språkliga identiteter och yrkesidentiteter hos tyskstudierandena vid Helsingfors universitet med kombination av kvalitativa biografier och enkätsundersökning. Hennes noggrannare forskningsfrågor handlade om informanternas förhållande till det tyska språket, känslan av deras egna språkkunskaper och hurdan roll de ansåg att språket hade i deras (kommande) yrkesliv (Salminen 2010: 38). Med kombination av två olika analysmetoder ville Salminen (2010: 5) få fram en så mångsidig bild av fenomenet som möjligt – hurdan roll det tyska språket spelade för informanterna och deras identiteter i början av studierna. Narrativer var den huvudsakliga forskningsmetoden, men för att öka tillförlitligheten av resultaten genomfördes också en enkätsstudie med noggrannare öppna frågor om informanternas språkliga och yrkesidentitet samt framtidsplaner (Salminen 2010: 6). I de 41 uppsatser som samlades in vid två tillfällen genom TAITO-projektet skrev studenterna om sina språkliga identiteter och yrkesidentiteter mångsidigt, och det visade sig att de intresserade sig såväl för det tyska språket, kulturen som för germanistiken (Salminen 2010: 82). I undersökningen kunde dock inte någon koppling till samhörighet till den tyskspråkiga gemenskapen fastställas (Salminen 2010: 82). Studien visade däremot att eget intresse var en viktig faktor för valet att studera språket (Salminen 2010:

83). Salminen (2010: 83) fick fram att tyskstuderandena hade en tydligare uppfattning om sina språkliga identiteter än sina yrkesidentiteter. Enligt Salminen (2010: 83-84) hade det tyska språket en viktig del i studenternas identiteter, fast studenterna hade olika orsaker och förväntningar på studierna.

Blivande språklärares språkliga identiteter kan anses vara värda att undersöka även av andra skäl. Skillnader mellan engelsk- och svenskstudenter i Finland har blivit synliga och forskade i en studie. Kalaja m.fl. (2011:48) fick fram i sin undersökning att engelskstuderande vid universitet var aktivare i att utveckla sina språkkunskaper och utvidga möjligheter till inläringen av det främmande språket än svenskstudenter. Resultaten i studien visade att svenskstuderandena kände sig osäkrare i att använda det främmande språket och kände sig inte ha lärt lika mycket i skolan som engelskstuderande (Kalaja m.fl. 2011: 51). Svenskstudenter kände likaså i mindre utsträckning än engelskstuderande att de lärt sig mycket språk utanför skolan; alla engelskstuderande rapporterade att de lärt sig engelska utanför skolkontexten medan svaren hos svenskstudenter var mer divergerande (Kalaja m.fl. 2011: 54).

Enligt Kalaja m.fl. (2011: 55-56) kan dessa studieresultat – som jag tolkar som tecken på en svagare språklig identitet och brist på självförtroende – bero på att svenskstudenter misslyckas utnyttja olika medier i språkinläring som finns omkring dem. Å andra sidan är det dock fullt möjligt att svenskstudenter helt enkelt inte kan lika mycket som engelskstuderande, antagligen också p.g.a. att inläringen av språket ofta börjas senare. Dock föreföll svenskstudenter inte vara lika aktiva och ivriga att utnyttja situationer att lära sig språket och använda svenska som engelskstuderande. Trots att Finland är ett tvåspråkigt land och det finns möjligheter att öva svenska i landet, var skolan den viktigaste – och nästan den enda – platsen för inlärningsmöjligheter hos svenskstudenter medan studenterna lärde sig engelska i hög grad också utanför klassrummet. Kalaja m.fl. (2011: 48) påpekar att kontexten för inläring av svenska och engelska skiljer sig märkbart från varandra i Finland beroende av hur inlärare uppfattar sin egen förmåga att agera och hur de utnyttjar inlärningsmöjligheter som omgivningen erbjuder dem. Som Kalaja m.fl. (2011: 49) konstaterar kan föreställningar hos studenter om inläring och olika språk hjälpa inlärare att uppmärksamma möjligheter och utnyttja inlärningsmöjligheter eller tvärtom hindra dem från det.

Utgående från studie av Kalaja m.fl. (2011) är det befogat att anta att resultaten även i föreliggande undersökning visar skillnader mellan studenterna i de två språken och deras språkliga identiteter samt språkbruk. Det finns skäl att förvänta sig att den språkliga identiteten inte är lika stark hos svenskstudenter och att engelskstudenter har starkare bindelser till det främmande språket p.g.a. den lägre språkliga identiteten och självsäkerheten hos svenskstudenter som Kalaja m.fl. fick fram i sin studie.

3 MATERIAL OCH METOD

Syftet med denna studie är att utreda hurdana språkliga identiteter blivande lärare i svenska och engelska har: hur det främmande språket syns i deras liv, hurdana känslor det väcker hos dem och hur stor grupptillhörighet de känner till en främmande språkgrupp. Även individens egen uppfattning om sin en-, två- eller flerspråkighet räknas som en del av språklig identitet. Det är också av intresse för denna studie om den språkliga identiteten är lika stark för lärare i svenska och engelska eller om det finns en skillnad mellan identitetssyn för dessa språk.

Noggrannare forskningsfrågor som denna studie avser besvara är:

1. Hur stor del har det främmande språket i informanternas liv och hur syns det?
 - Hur stor roll värderar de att språket spelar i deras liv?
 - Hur mycket kontakt har de till språket?
 - Har det ändrats under studiernas lopp?
2. Hurdana känslor har informanterna för språket och språkanvändning?
3. Hur säkra känner informanterna sig när de använder det främmande språket?
 - Har det ändrats under studiernas lopp?
4. Känner informanterna tillhörighet till den språkliga gemenskapen?
5. Känner informanterna sig vara två-, fler- eller enspråkiga, och varför så?
6. Finns det skillnader mellan språkliga identiteter hos engelsk- och svenskstudenter?

Eftersom företeelsen som undersöks är så mångsidig, kan det vara nyttigt att använda olika metoder för att få fram så omfattande information som möjligt. I denna studie kombineras därför två forskningsmetoder. Noggrannare självskattningar samlas in genom enkäter, medan mer ingående information om informanternas uppfattningar och tankar samlas in med skriftliga narrativer.

I detta kapitel presenteras först vanliga sätt att mäta tvåspråkighet och identitet (avsnitt 3.1). Därefter redogörs för de olika forskningsmetoder som används i studien, enkät och narrativer i avsnitt 3.2 och 3.3. Sedan presenteras informantgruppen i avsnitt 3.4 och i

avsnitt 3.5 diskuteras själva materialinsamlingen. I avsnitt 3.6 redogörs slutligen för analysmodellen som används i studien.

3.1 Att mäta tvåspråkighet och identitet

Skutnabb-Kangas (1981: 189) delar olika måtten på tvåspråkighet till *rapporterat* och *observerat* språkligt beteende. Till rapporterat beteende räknas all information som de tvåspråkiga själva genom t.ex. enkäter eller intervjuer ger om sitt språkbruk och sina språkkunskaper, inklusive bakgrundsdata, självskattningar och resultat av attitydsmätningar (Skutnabb-Kangas 1981: 189). Bakgrundsdata om informanternas språkliga beteende samlas vanligen in med intervjuer eller enkäter (Skutnabb-Kangas 1981: 190). Med självskattningar anses hur informanterna själva bedömer och värderar sina kunskaper i språket och språkanvändning (Skutnabb-Kangas (1981: 193). Som Skutnabb-Kangas (1981: 193) konstaterar är självskattning som mått på tvåspråkighet ”ett tämligen pålitligt mätinstrument”. Det finns dock svagheter med självskattning som kan påverka reliabiliteten av resultaten. Informanterna kan t.ex. överdriva eller förtiga sina kunskaper beroende av prestige och status som språket har, och även skolbetyg och egna förväntningar kan påverka bedömningarna (Skutnabb-Kangas 1981: 194). Ibland kan informanterna helt sakna medvetenhet om sina egna kompetenser och inkompetens vilket påverkar självvärderingar på ett negativt sätt (se t.ex. Dunning 2014).

I denna studie används rapporterat språkligt beteende, nämligen självskattningar, som mått på två-/flerspråkighet – och även språklig identitet – eftersom jag anser tvåspråkighet såsom identitet i sig vara så personliga och djupgående att de inte kan observeras objektivt på utsidan. Likaså är tvåspråkighet och språklig identitet i studien tätt relaterade till varandra. Skutnabb-Kangas (1981: 188) anser vidare att det är nyttigare att beskriva tvåspråkigheten hos tvåspråkiga individer än att försöka mäta den eftersom det är nästan omöjligt att ha tillräckligt pålitliga mätinstrument p.g.a. komplexiteten hos själva begreppet.

Som visats ovan kan styrkan hos en identitet vara svårt att mäta objektivt och därför får informanterna själva beskriva sina språkliga identiteter fritt i denna studie. Olika slags

språkligt beteende kan dock observeras; var och när, i vilka domäner informanterna använder det främmande språket och med vem. Vissa enstaka situationer av språkanvändning kan ändå vara viktigare för individen och dess identitet än själva mängden av främmandespråksanvändning. Därför är språkanvändares egna känslor och uppfattningar det viktigaste i denna studie.

3.2 Enkät som forskningsmetod

Alanen (2011: 160) anser att enkät är ett effektivt sätt att få forskningsvar, särskilt för att samla in bakgrundsinformation. Enkäten som användes i denna studie innehöll enbart strukturerade frågor med fasta alternativ (se närmare t.ex. Trost 2007: 61) som var avsedda för att utreda språkliga identiteternas styrka hos informanterna. Det handlade om attityd- eller åsiktsfrågor (se Trost 2007: 71-73) där informanterna tog ställning till hur de förhåller sig till vissa saker. I enkät användes en typ av Likertskala där informanterna angav sina svar i skala 0-10, från *stämmer inte alls* till *stämmer helt*. Likertskalor används ofta just för att mäta attityder och analysera intensiteten på svaren (se t.ex. Alanen 2011: 150, 156). Fast det ibland kan vara svårt att veta hur informanterna tolkat de olika graderna i Likertskalor, är de enligt Bijvoet (2008: 124) lätta att analysera statistiskt. Dessutom möjliggör svaren på Likertskalor effektivt jämförelser mellan olika informantgrupper, såsom svensk- och engelskstuderter i denna studie.

Frågorna i enkäten handlade om informanternas bekvämlighet och självsäkerhet med främmandespråksanvändning och hur stor roll de värderade språket spela i sina liv. Efter det besvarade informanterna frågor angående hur två- eller flerspråkiga de kände sig. Informanterna blev vidare ombudda att ta ställning till hur stor tillhörighet de kände till den språkliga gemenskapen. S.k. följdfrågor saknades helt i enkäten eftersom informanterna kunde motivera sina svar och berätta om sina språkliga identiteter mer fritt och ingående i narrativerna. Så blev enkäten inte alltför tung för dem, utan den bara orienterade informanterna till narrativskrivandet som följde. Enkäten var också avsedd att väcka tankar hos informanterna och på så sätt berika innehållet i narrativerna. Enligt Alanen (2011: 152) leder det nämligen ofta till bäst slutresultat när de enklaste frågorna kommer först och öppna frågor sist. Därför följde narrativer enkäten också i denna

undersökning.

Alanen (2011: 160) medger dock att det finns kritik mot enkät och att den inte alltid är ett lämpligt sätt för alla ändamål och studier. Det är t.ex. möjligt att frågorna i enkäten leder informanterna att skriva och tala om endast vissa saker. Ingen metod är dock passande för alla situationer och syften. I denna studie kompletterade enkätsfrågor därför andra materialinsamlingsätt.

3.3 Narrativer som forskningsmetod

Intervju är en vanlig forskningsmetod inom identitetsforskning, och den används ofta när meningen är att samla information om en särskild företeelse och ge uttryck för individens egen röst (Dufva 2011:131-132). Att muntliga intervjuer ändå inte använts som insamlingsmetod i denna studie beror på studiens syn på identitet; människor konstruerar sina identiteter beständigt och denna studie syftar till att skapa så gynnsamma omständigheter för det som möjligt. Tal är mer spontant än skrift och informanterna kan inte nödvändigtvis – eller åtminstone inte lika lätt som i skrift – gå tillbaka till det som de redan har sagt om de inte hela tiden medvetet koncentrerar sig på det (för vidare se t.ex. Wagner m.fl. 2010: 221-222, Weigle 2002: 15). Kalaja m.fl (2008: 228) håller med om tanken att skrivandet om ens egna språkinlärningshistorier kan hjälpa studenter att reflektera och bli mer medvetna om sina egna erfarenheter (se även Murphey m.fl. 2005). Därför samlades skriftliga svar från informanterna. När informanterna skriver om sina identitetssyner kan de hela tiden se den stora bilden framför sig och konstruera identitetsbilden mer, omformulera sina tankar, gå tillbaka och omskriva vid behov. Skriftliga svar kan antas vara mer genomtänkta därför att informanterna har haft möjligheten att undvika oavsiktliga ordval som oftare förekommer i tal. Risken med en muntlig intervju är därtill att informanterna leds av intervjuaren i ansikte-mot-ansikte situation.

Som den huvudsakliga undersökningsmetoden i denna studie användes skriftliga *narrativer* där informanterna fick själva berätta fritt om sina identiteter. Narrativer har blivit populära i forskning under de två senaste årtiondena (Squire m.fl. 2008: 1, Pavlenko 2004: 34, Riessman 2008: 14). Begreppet narrativ är ändå oklart och

definieras och används ofta på olika sätt, ofta i vid betydelse (Squire m.fl. 2008: 2-3, Andrews m.fl. 2000: 3, Riessman 2008, Wells 2011: 5). Enligt Dutra och Mello (2008: 52) kan narrativforskning definieras som ett sätt att samla in material genom att berätta historier. Berättelser och narrativer kan också ibland anses vara synonyma (Denzin 2000: xi, Riessman 2008: 3, se dock Riessman 2008: 6-7), och ofta betraktas nästan all text som narrativ (se t.ex. Riessman 2008: 4-5). Narrativer kan dock också vara muntliga (se närmare t.ex. Barkhuizen m.fl. 2014, Kalaja 2011: 119, Riessman 2008: 3, Squire m.fl. 2008: 5). Fast narrativer ofta definieras i relation till evenemang som beskrivs i dem, kan narrativer också koncentrera sig på upplevelser och erfarenheter (Wells 2011: 5-6, Squire 2008). Då är narrativen definierad snarare genom temat som behandlas och inte själva strukturen (Squire 2008: 42, Barkhuizen m.fl. 2014: 4).

Även i denna studie används begreppet narrativ i en vid betydelse, inklusive fritt skrivande. Informanterna blev ombudda att skriva fritt om sitt förhållande till det främmande språk som de studerar vid universitet. I instruktionerna fick de också förslag på teman som de kunde behandla i texterna, men det var inte nödvändigt. Fast instruktionerna inte krävde det, hade flera informanter dock skrivit kronologiska berättelser och valt beskriva de viktigaste händelserna för deras språkförhållanden.

Enligt Benwell och Stokoe (2006: 42) konstruerar människorna identiteter i narrativer (se även Block 2008: 142, Dutra och Mello 2008: 62, Kalaja m.fl. 2008: 218, Murphey m.fl. 2005, Pavlenko och Blackledge 2004: 18-19, Riessman 2008: 8). Kukkonen (2003) anser likaså att "[i]dentitet är just bland annat detta, att vi skapar vår berättelse av vår identitet och våra identiteter och våra språk i språket". Squire m.fl. (2008: 3) framför idén att skribenten inte berättar historien lika mycket som hon/han blir berättad av den (se även Denzin 2000: xi).

Med narrativer kan forskaren dessutom få bättre tillgång till djupare information och informanternas inre världar än med andra forskningsmetoder (Kalaja 2011: 119). Även Salminen (2010: 38) konstaterar att narrativer eller andra fria berättarstilar har den fördelen att informanterna fritt kan berätta om sina erfarenheter och åsikter jämfört med mer formulerade och strukturerade forskningsmetoder, som är mer begränsade i detta avseende. Dessutom förefaller det omöjligt att skriva färdiga, separata frågor om ett så

omfattande tema som identitet på förhand, eftersom frågorna om informanternas förhållanden, åsikter och språkanvändning delvis kan överlappa varandra. Därför kan de bäst kombineras i en fri berättelse. Antagligen har alla informanter divergerande erfarenheter och åsikter som kan komma fram tydligast när informanterna får skriva fritt med endast några generella anvisningar.

Narrativer ska dock inte betraktas som statiska produkter utan som ett sätt att försöka förstå det utforskade fenomenet bättre (Dutra och Mello 2008: 52). Såsom Squire m.fl. (2008: 5) påpekar är narrativer modifierade och omformade av publiken – läsarna, åhörarna, forskarna – som de är avsedda för (se även Murphey m.fl.2005: 97). M.a.o. kan informanterna skriva på ett annorlunda sätt när de vet att de skriver för en forskare och att deras svar kommer att användas i en undersökning. Detta är en möjlig felkälla som egentligen ingår i nästan varje vanlig forskningsmetod i kvalitativ forskning där materialet samlas in först och främst för undersökningssyften. Det är då omöjligt att veta omfattningen och sättet hur de påverkar och omformar historierna och om de faktiskt inför signifikanta förändringar i data. Som Denzin (2000: xi) framför kan vi dock aldrig ha direkt tillträde till människors upplevelser utan vi är tvungna att granska dem genom olika slags beskrivningar och andra sätt (se även Riessman 2008: 22). Då är det möjligt också att de tolkningar som forskaren gör kan förvränga resultat.

Squire m.fl. (2008: 8) diskuterar även språkets roll i narrativer, och konstaterar att narrativer är definierade alltid först och främst som språk. I denna studie har språkval i narrativerna uteslutits ur analysen eftersom alla informanterna förutom en skrev på finska, antagligen p.g.a. att föreläsningen där en del av informanterna deltog i studien hölls på finska och instruktionerna var på finska. Enbart en informant valde att skriva på engelska därför att enligt hans/hennes egen åsikt ”är engelskan en oskiljaktig del av mig” (inf. 1, eng).

Narrativer har tidigare använts som undersökningsmetod t.ex. av Kalaja m.fl. (2011) när de undersökte blivande språklärares uppfattningar om främmande språk. Dessutom använde t.ex. Komu (2013) och Salminen (2010) narrativer eller andra skriftliga material när de undersökte språkliga identiteter. Salminen (2010: 37-38) som studerade tyskstudenters språkliga identiteter hade sammanlagt 41 uppsatser, längden c.1,5-2 sidor,

skrivna av sina informanter om varför de ville studera tyska och vad de förväntade sig av studierna. Komu (2013: 34) hade däremot sex informanter vars narrativer var c.700-2800 ord långa.

3.4 Informanterna

Informanterna i studien var universitetsstudenter som studerade svenska och/eller engelska vid Jyväskylä universitet. En del av informanterna höll på att komplettera pedagogiska studier under läsåret 2013-2014 då de deltog i studien, och de skrev narrativerna och besvarade enkäten som en del av lärarens pedagogiska ämnesstudier som rekommenderas för det fjärde studieåret. De andra informanterna var svenskstudenter som hade kompletterat lärarens pedagogiska ämnesstudier 2012-2013. Således hade alla informanter flera års universitetsstudier bakom sig och ska efter utexaminering få lärarens pedagogiska behörighet.

Några informanter hade mer varierande språkliga bakgrunder medan en del kom från helt enspråkiga familjer. Ingen av informanterna angav att hon/han skulle vara ursprungligen tvåspråkig. Den språkliga bakgrunden är dock inte i fokusen i denna studie och får därför inte någon stor roll i analysen. I termerna av språklig kompetens (Skutnabb-Kangas 1981: 94, se avsnitt 2.3), och eventuellt också av användning och egna attityder, kan alla informanterna dock anses vara två- eller flerspråkiga. Informanterna kan därför kallas för kulturellt tvåspråkiga eller skoltvåspråkiga (se Skutnabb-Kangas 1981: 97) eller t.o.m. elittvåspråkiga (se Skutnabb-Kangas 1981: 78, Edwards 2009: 251-252). I denna studie skiljs de olika typerna i alla fall inte åt, utan begreppet tvåspråkig används i generell betydelse för att täcka alla möjliga fall och egna uppfattningar om ens tvåspråkighet.

Om informanterna hade svenska eller engelska som huvud- eller biämne spelar ingen roll i studien. Alla studenter oberoende av detta kommer att få behörighet att undervisa språket efter studietiden. Informanter som studerade båda språk var också med i materialet, eftersom då kan det undersökas om de olika språkliga identiteterna hos en individ skiljer sig märkbart från varandra. Fast de olika informantgrupperna kan förefalla lite oklara, möjliggör det här en djupare analys och eventuella skilda identiteter

kommer fram tydligare.

Eftersom antalet informanter inte är så stort kan större generaliseringar inte dras baserade på resultaten. Som Tuomi och Sarajärvi (2002: 87) konstaterar är det dock i examensarbeten inte själva mängden material och antalet informanter som gäller, eftersom avsikten inte är att skapa statistiskt signifikanta generaliseringar utan illustrera ett fenomen och tolka det; huvudbetoningen är snarare i analys och i att visa sin beläsenhet inom temat. Avsikten med denna avhandling är således att kunna beskriva informantgruppen och deras identiteter och inte representera alla blivande språklärare i Finland.

3.5 Materialinsamling

I januari 2014 kontaktade jag lektorer vid pedagogiska fakulteten på universitetet och diskuterade möjligheten att insamla materialet som en del av pedagogiska ämnesstudier. En del av materialet samlades in redan i slutet av januari då informanterna fyllde i enkäten och skrev sina narrativtexter på en lektion som ingick i de pedagogiska ämnesstudierna avsedda för språkstudenter. Som del av den kursen skriver studenterna till slut sina egna undervisningsfilosofier där de reflekterar t.ex. sin egen lärarroll och tankarna om läraryrket. Pedagogiska lärare ansåg att deltagandet i denna studie fungerade som en bra orientering för detta senare skrivarbete. De ursprungliga instruktionerna för narrativen och enkäten bearbetades så att alla språkstudenter kunde delta och besvara frågorna, och inte bara svensk- och engelskstudenter. Fast bara engelsk- och svenskstudenternas svar togs med i denna studie, ville pedagogiska lärare få även material från andra studenter för eventuella andra undersökningssyften. Tiden som informanterna hade för att komplettera båda uppgifterna, enkät och narrativ, var c. 45 minuter, och de gjorde uppgiften med papper och penna i klassrummet. För att få med flera svenskstudenter i studien, kontaktade jag i februari 2014 även studenter som kompletterade pedagogiska studier läsåret 2012-2013. De skrev texterna hemma med dator och således kan tiden som de använt för skrivandet variera. Tiden som rekommenderades i instruktionerna var minst 30 minuter. Enkäten och instruktionerna finns som bilaga i slutet av denna avhandling.

Sammanlagt lämnade 40 informanter in enkäten och narrativen, varav fem utelämnades ur analysen p.g.a. att de inte studerade svenska eller engelska. Ofullständiga svar, d.v.s. ofyllda enkäter, forskningslov eller enkätsvar utan narrativtexter, blev också utelämnade ur analysen (n=3). Av de 32 svar som analyserades var 8 från svenskstudenter, 12 från engelskstudenter och 11 från studenter som studerade båda språk. Missförstånden av instruktionerna, t.ex. enkätsvar på alla språk fast informanten skulle ha studerat bara ett språk, ledde inte till utelämnning, men endast svar angående språk som informanterna studerade vid universitet analyseras i resultaten.

Informanternas svar kodades på så sätt att varje informant fick ett nummer som anges vid behov i samband med citat. Informanterna var i slumpmässig ordning och numren användes enbart för att underlätta analysfasen. Materialet analyserades med s.k. innehållsanalys som beskrivs närmare i följande avsnitt.

3.6 Analysen

Fast syftet med denna undersökning var att hitta tendenser och antal bland informanterna och deras svar, var urvalet inte tillräckligt stort för en statistisk analys (se t.ex. Trost 2007: 23). Studien blev därför kvalitativ med kvantitativa drag; materialet analyserades i huvudsak kvalitativt, men enkätsvaren räknades och tabellerades för jämförelser (för vidare information se t.ex. Trost 2007: 18).

I kvalitativ forskning är de vanligaste materialinsamlingssätten intervju, enkät och information baserad på olika slags dokument (Tuomi och Sarajärvi 2002: 73). I analys av dokument, t.ex. narrativer, kan *innehållsanalys* användas (Tuomi och Sarajärvi 2002: 86). Innehållsanalys betyder strävan att beskriva dokumentets innehåll verbalt (Tuomi och Sarajärvi 2002: 107). Den är en grundanalysmetod som kan användas i kvalitativ forskning och kan anses vara en vid teoriram som kan anslutas till olika analyskriterier (Tuomi och Sarajärvi 2002: 93-95).

Det finns olika förfaringssätt inom innehållsanalys. Analysen kan härstamma från själva materialet då tidigare forskning och teorier inte spelar någon roll i analysen (Tuomi och Sarajärvi 2002: 97). I teoribaserad eller teoristyrd analys är det forskade fenomenet

strikt definierat på förhand, vilket styr analysen i stor mån (Tuomi och Sarajärvi 2002: 99). Analysmetoden i denna studie kan däremot kallas för teoribunden analys (se Tuomi och Sarajärvi 2002: 98), där analysenheter väljs ur materialet med hjälp av teoriramen för att förstå fenomenet och tankar bakom enkätsvaren som å sin sida skapar ett slags helhetsbild. Teorin styr inte analysen helt, utan analysenheter väljs baserat på själva materialet fast också existerande teorier tas i beaktande. Analysmetoden kan även kallas tematisk analys (se Barkhuizen m.fl. 2014: 74-75).

I denna studie delades innehållet i narrativerna in i olika kategorier baserat på både forskningsfrågorna och teman som upprepades i texterna och som gav förklaringar till enkätsvaren. Särskilt plockades fraser och meningar som var viktiga för analysen ut, varefter de meningsbärande enheterna kategoriserades under ett lämpligt överordnat tema. Regelbundenheter och teman som hittades är sammanfattade i tabell 2.

Tabell 2 Teman för analysen

TEMAN
– Språkets roll i livet
– Språkanvändning i det vardagliga livet
– Bekvämlighet med språket och språkanvändning
– Säkerhet med språkanvändning
– Känsla av två- och flerspråkighet
– Tillhörighet till den språkliga gemenskapen
– Skillnader mellan olika de olika språkliga identiteterna
– Yrket som främmandespråklärare
– Beundran för språket och dess kultur
– Tidigare erfarenheter i språkinlärning och skolframgång

De sex första teman som är tätt förknippade med språklig identitet analyseras närmare i separata avsnitt i följande kapitel. De tre sista teman, yrket som främmandespråklärare, beundran för språket och dess kultur samt tidigare språkinlärningserfarenheter, kommenteras också kortfattat fast de inte i denna studie räknas som en del av språklig identitet. Ändå förefaller dessa faktorer ha varit viktiga för informanterna, deras språkliga identiteter och val, och ska därför tas med i analysen.

Enkät svar på bundna frågor, Likertskalor, analyserades också mer kvantitativt så att möjliga skillnader mellan identiteterna blir synligare i materialet och en mer generell bild kan skapas. Enkät svaren användes för att få viss numerisk information om informanternas åsikter och mäta hur stark språklig identitet de hade samt hur en- respektive två- eller flerspråkiga de kände sig.

4 RESULTAT

I detta kapitel redogörs för resultat av undersökningen. Fast resultaten och andelar studenter inte kan påstås vara statistiskt signifikanta, är enkätsvaren ofta sammanfattade i tabeller för att visa generella tendenser bland informanternas svar. Svaren illustreras också med avsnitt av narrativer så att de hjälper att gestalta en större bild bakom det undersökta fenomenet. De citat som används för att illustrera informanternas tankar och uppfattningar är översatta till svenska från finska eller engelska som användes i narrativerna. Tillsammans med citat anges också informantens nummer samt om hon/han studerade engelska, svenska eller båda språk.

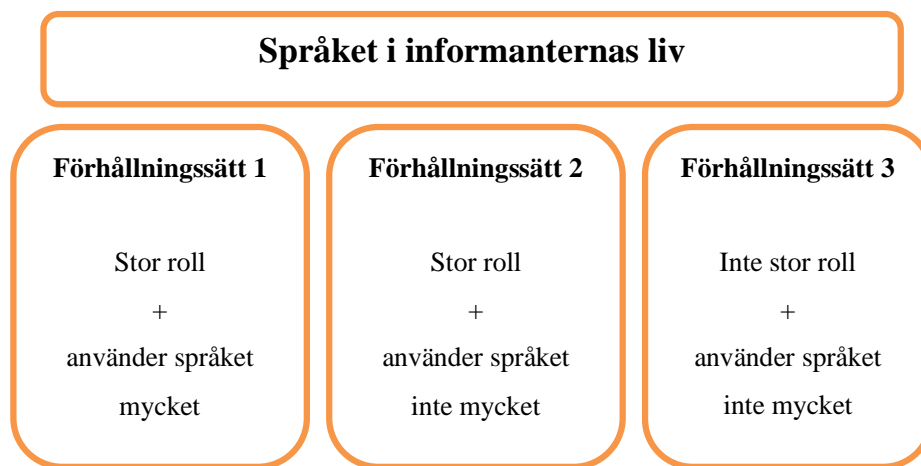
Det är värt att märka att fast antalet informanter är sammanlagt 32, betraktas mestadels 45 olika identiteter i de följande avsnitten. Studenter som hade besvarat angående både svenska och engelska (n=13) hör till både svensk- och engelskstudenter i tabellerna och beräknas två gånger i nästan alla avsnitt förutom det om två- och flerspråkighet, eftersom de två olika språkliga identiteterna anses vara separata. Antal informanter anges dock skilt i varje tabell, och det redogörs för eventuella skillnader mellan de olika studentgrupperna.

Först anges i avsnitt 4.1 informanternas svar och tankar på frågan hurdan roll det främmande språket har i deras liv samt hur det syns. Efter det diskuteras informanternas känslor för språket (avsnitt 4.2), självsäkerhet med språkanvändning (avsnitt 4.3), förhållande till den språkliga gemenskapen (avsnitt 4.4) samt känsla av sin egen två- och flerspråkighet (avsnitt 4.5). I avsnitt 4.6 redogörs för möjliga skillnader mellan svensk- och engelskstudenter. Sist presenteras kortfattat andra teman som regelbundet upprepades i informanternas narrativtexter (avsnitt 4.7).

4.1 Språkets roll i livet

För att besvara den första forskningsfrågan om hurdan roll språket spelar i informanternas liv undersöktes hur de beskrev detta förhållande och sitt språkbruk i narrativerna och hurdana självvärderingar de angav i enkäten. Det var också av intresse

om detta hade förändrat sig under studietiden. I narrativerna kunde tre olika typer av förhållanden till språkets roll i livet upptäckas, och de illustreras i figur 1. De olika förhållningssätten karaktäriseras av hurdan del informanterna värderade språket ha i sina liv och hur mycket de rapporterade att de använde språket.

FIGUR 1 Olika förhållningssätt till språket hos informanterna.

Förhållningssätt 1 kännetecknas av att informanterna i denna grupp värderade språket vara en relativt viktig del av sina liv och de uppgav att de använder språken i stor mån. Denna grupp av studenter beskrev ofta att de t.ex. *läser mycket på det främmande språket, lyssnar på musik samt tittar på olika slags tv-program*. En del använde språket regelbundet också i kontakt med andra människor. Citaten 1-3 illustrerar språkbruk hos dessa informanter.

(1) *Jag läser all fritidslektyr på engelska, jag lyssnar mest på engelskspråkig musik, på nätet söker jag alltid efter information på engelska och surfar huvudsakligen på engelskspråkiga webbplatser.*

(informant 6, engelskstudent)

(2) *Nuförtiden använder jag svenska mycket också på fritiden, skämtsamt pratar jag svenska med mina studiekamrater eller i telefon när jag ringer till min mamma. Dessutom tycker jag om många svenskspråkiga matprogram och jag tar ofta bort textingen och koncentrerar mig på att lyssna.*

(informant 14, svensk- och engelskstudent)

(3) *Svenska språket tillhör mitt dagliga liv. Jag lyssnar gärna på svenskspråkiga TV- och radioprogram på fritiden och läser svenska bloggar, samt ögnar igenom särskilt svenska skvallersidor på nätet.*

(informant 30, svenskstudent)

Som framgår av exemplen använde studenterna de olika främmande språken mångsidigt även på fritiden. Tuononen (2002:17) framför att det verkliga språkbruket berättar om ens språkliga identitet. P.g.a. denna mångsidiga användning av språket, språkkontakter och omfattande språkkunskaper angav många informanter att språket är en naturlig del av deras liv. Ett tema som också framträder tydligt i narrativerna är att språket hade känts viktigt för informanterna länge, t.o.m. ända från barndomen utan lättfattliga eller rationella skäl. Citaten 4 och 5 är exempel på studenters känslor om detta.

(4) *Nu när jag har uppnått en sådan nivå i svenska att jag lätt kan följa en svenskspråkig diskussion eller svenskspråkiga program i medier, känns språket helt enkelt vara en naturlig del av livet.*

(informant 28, svenskstudent)

(5) *Jag har alltid upplevt svenska språket på något sätt vara en naturlig del av livet, fast jag började studera det först på sjunde klassen.*

(informant 25, svenskstudent)

Citat 4 visar hur språkbehärsknigen hade gjort språket till en naturlig del av informantens liv, men den andra informanten som citerades kunde inte ge en klar orsak till varför språket tillhörde hans/hennes liv så tätt. Enligt en annan informant hade engelskan helt enkelt *alltid känts väldigt naturligt* (inf. 4, eng). Några informanter ansåg även att språkbehärskning och användning av ett främmande språk t.o.m. gav dem ett nytt sätt att *strukturera världen omkring och att fly från den*, eftersom de *erbjuder en obesvärad kanal till självuttryck* (inf. 9, eng). Sådana informanter ansåg att de kunde uttrycka sig själva genom ett främmande språk mer genomgripande än med endast deras modersmål. Som en informant påpekade *talas man alltid ett språk på sitt eget sätt* (inf. 18, sv-eng), och därför kan det också vara jobbigt att hitta sin egen stil på ett främmande språk.

Typiskt för **förhållningssätt 2** är däremot att studenterna erfor att språket är en viktig del av deras liv fast de inte använde språken i stor utsträckning. Dessa studenter kände att inte hade tillräckligt med möjligheter att använda språken och utveckla sina kunskaper i dem trots kärleken och intresset för språket. Några informanter beskrev hur motivation för språket plötsligt hade försvunnit av andra skäl. De värderade språket ändå vara viktigt för dem. I exemplen 6 och 7 beskriver informanterna sådana situationer.

(6) *Jag är harmsen över att jag inte använder svenska dagligen ... Jag tycker ändå att svenska har en ganska stor roll i mitt liv.*

(informant 12, svensk- och engelskstudent)

(7) *En verklig kärlek [till språk] är dock försvunnen just nu. Jag söker inte längre aktivt efter möjligheter att använda språket på fritiden ... Trots problemen är språk ändå en viktig del av min identitet och mitt liv, och jag är medveten om deras betydelse för mig själv. Med hjälp av dem har jag hittat krafter i mig som jag inte ens visste jag hade, fått nya vänner och kamrater från flera olika världens hörn och fått uppiggning till talrika dagar.*

(informant 11, engelskstudent)

Som de två informanterna beskrev, hade inte ens bristande kontakt till språket lett till nedsatt intresse för det. I citat 7 redogör informanten för hur mycket språket hade påverkat livet på ett positivt sätt och även den andra informanten kände sig ledsen när det inte fanns tillräckligt med möjligheter att använda språket. Ett stort antal informanterna beskrev på samma sätt hur de inte hade så mycket tid för språket på fritiden som de skulle vilja ha. Språket var förknippat ofta endast med studierna och på fritiden tyckte informanterna att de inte hade tillräckligt med tid eller helt enkelt inte orkade ha något mer med språket att göra. Informanterna i denna grupp beskrev t.ex. att de längtar efter situationer där de *kunde använda svenska i en ledig diskussion* (inf. 31, sv) och att de *kanske skulle vilja använda språket mer, så att språkkunskaperna också skulle utvecklas* (inf. 8, eng). Liknande beskrivningar förekom även i flera andra narrativer; informanterna tyckte att omgivningen inte erbjöd tillräckligt med möjligheter att använda kunskaper i främmande språken och de förklarade sin vilja att använda språket mer. När informanterna inte kunde använda språken i så stor omfattning som de ville, var motivationen och intresset för språken också i fara.

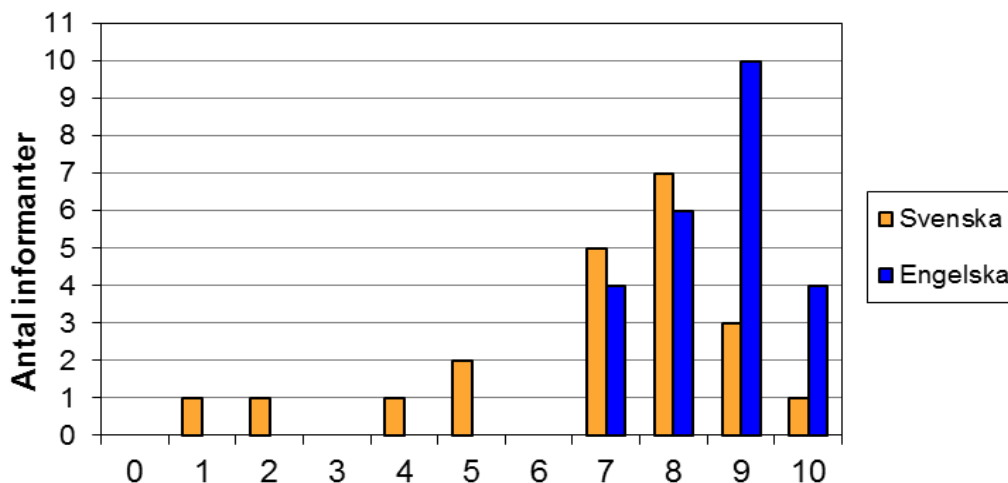
Det som skiljer **förhållningssätt 3** från de andra är att studenter i denna grupp inte ansåg språket spela en stor roll i deras liv. Dessa informanter beskrev ofta hur det ovannämnda faktumet att de inte kunde använda språket tillräckligt orsakade språkets minskade värde i deras liv. Språket syntes oftast endast i studielivet. Vidare tycktes denna brist på tid också leda till bristande motivation samt känslan att informanterna inte behöver språket utanför studierna. Exempel 8 belyser hur informanterna upplevde en sådan situation.

(8) *Svenskans roll i mitt liv är ganska liten. Om jag inte studerade, skulle den troligen vara nästan obefintlig. Den största orsaken till varför jag upplever det främmande språket så avlägset är att jag inte behöver språket just nu i vardagliga situationer.*

(informant 26, svenskstudent)

Edwards (2009: 252) konstaterar att en tät kontakt till en annan språklig och kulturell gemenskap gör effekten på identitet större, vilket syns också i informantens svar. Om kontakten och möjligheter att använda språket inte var stor, minskade också språkets roll för informanterna och deras vardagliga liv, vilket exempel 8 visar. Att själv aktivt hitta på nya sätt att kunna använda språket, bevara ens språkkunskaper samt utveckla dem upplevdes alltför jobbigt och således fick språket ingen stor roll i informanternas liv. Fast möjligheterna till språkanvändning inte saknas helt i dagens värld – trots att de kan vara begränsade i någon mån – kan man utveckla sina språkkunskaper effektivt på flera olika sätt.

Studenterna blev vidare ombudda att värdera i enkäten hur stor roll språket spelade i deras liv i en skala 0-10, där 0 står för ingen betydelse och 10 är den högsta möjliga betydelsen. Informanternas svar på frågan är sammanfattade i figur 1, där svaren angående svenska och engelska har räknats separat.

FIGUR 3 Språkets roll i livet, 0= ingen roll, 10= mycket stor roll (svenskstudenter n=21, engelskstuderter n=24).

Figuren visar att majoriteten av informanterna ansåg språket vara viktigt för dem, men några enstaka svar låg på andra änden av skalan. Svenskstudenternas svar var mer divergerande medan engelskstuderterna värderade mer konsistent språket vara viktigt för dem. Ingen av engelskstuderterna hade värderat språkets roll vara lägre än 7, men för svenska språket fanns det fem svar under detta betyg. Även antalet studenter som värderade engelska vara så viktigt i deras liv som betygen 9 eller 10 var avsevärt högre än antalet för svenskstudenter.

Informanterna rapporterade därtill också förändringar i språkets roll i sina liv som skett under studiernas lopp. Både positiva och negativa omslag lyftes fram i narrativerna. En positiv utveckling rapporteras i citat 9, medan citat 10 exemplifierar en negativ förändring.

(9) *Jag har alltid förhållit mig väldigt positivt till svenska språket, men efter tiden som jag tillbringade i Sverige har mitt intresse för språket bara ökat.*

(informant 12, svensk- och engelskstudent)

(10) *På grund av studierna har språken blivit en "tvångsbulle" och bara ett ärende till att utföra.*

(informant 27, svenskstudent)

De två exemplen visar motsatta förändringar. För den ena informanten hade vistelsen i målspråkigt land, vilket tillhör universitetsstudierna, ökat intresset för och värdet av språket, men för den andra informanten hade universitetsstudierna rentav gjort språket till ett tvång snarare än en glädjekälla. Dock hade förändringarna inte alltid varit antingen positiva eller negativa, utan ibland hade bara ett omslag skett. I citat 11 beskriver en informant hur ett språk övervunnit ett annat till följd av studierna.

(11) *Innan jag började vid universitetet tyckte jag mer om engelska språket och det kändes naturligare att använda engelska än svenska. Under universitetsstudierna har svenskan ändå kommit närmare och jag har studerat det mer eftersom det är mitt huvudämne. ... Fast jag efter gymnasiet trodde att engelska var min grej och det närmare språket, tror jag att svenska nu har tagit den platsen.*

(informant 22, svensk- och engelskstudent)

Såsom Block (2007: 40) påpekar kan språkliga identiteter förändras avsevärt, och varken språk eller identitet är stabila (Llamas och Watt 2010: 1). Detta konkretiseras i exemplen 11-13. Kontakt till språket och det egna intresset kan baserat på forskningsmaterialet befördra den språkliga identiteten, medan motsatt utveckling kan antas försämra och minska språkets roll för en individ. Ibland är förändringarna dock varken tydligt positiva eller negativa.

Sammanfattningsvis varierade språkets roll för informanterna i stor mån och den var ofta relaterad med deras möjligheter att använda språket. Ett tydligt mönster i materialet var att studenterna upplevde att de saknade konkreta situationer där de kunde utnyttja sina språkliga kunskaper. Universitetsstudierna upptäcktes också ha ändrat några studenters förhållande till språket, både på ett positivt och negativt sätt. I genomsnitt värderades engelska språket oftare ha större roll än svenskan i informanternas liv.

4.2 Bekvämlighet med språket

Språkanvändning kan ta sig flera olika former, både receptiva och produktiva. I denna studie frågades informanterna om deras känslor för språket, m.a.o. hur bekväma de kände sig med de olika formerna, nämligen lyssnande, talande, skrivande och läsande. Syftet med denna fråga var att utreda informanternas känslor för språket eftersom de också speglar individens språkliga identitet (se avsnitt 2.2) Analysen visade att informanterna verkligen hade olika slags känslor mot vissa aspekter av språket, fast de annars angav att de skulle ha ett bra förhållande till språket.

Generellt sett hade informanterna en positiv inställning till språket eller språken som de studerade. Att läsa och lyssna på det främmande språket var vardag för många och de ansåg också det vara bekvämt. De reciproka aspekterna av språket togs annars inte så ofta upp i narrativerna på ett negativt sätt. Dock hade några informanter också lite negativa attityder mot t.ex. läsandet, som citat 12 avslöjar.

(12) Jag har aldrig tyckt om att läsa, inte på modersmålet eller på främmande språken. Däremot lyssnar jag gärna på svenska och även andra språk. Jag tycker att det är roligt att lyssna på olika sätt att tala och fundera vad som har påverkat en viss persons sätt att använda och tala ett språk och gjort det sådant som det är.

(informant 28, svenskstudent)

Fast denna informant inte kände sig helt bekväm med att läsa på ett främmande språk och inte heller på sitt eget modersmål, var inställningen till andra aspekter av språket positivare hos informanten. I synnerhet upplevde informanten lyssnandet som ytterst bekvämt.

Ett framträdande tema som upprepades i ett antal narrativer och stack fram i någon mån även i enkätsvaren var förmågan att tala. Studenterna angav att det ofta var det svåraste och obekvämast i språket och språkanvändning. Svenskstudenter rapporterade i synnerhet hur jobbigt det kan vara att öppna munnen och tala svenska, vilket citaten 15 och 16 åskådliggör.

(13) *Inte talar jag svenska så mycket, och inte ids jag speciellt gärna börja tala det, eftersom jag inte litar så mycket på mina egna språkkunskaper.*

(informant 17, svensk- och engelskstudent)

(14) *Att producera tal känns ibland utmanande, särskilt om man inte har använt språket på en lång tid.*

(informant 22, svensk- och engelskstudent)

I citaten 13 och 14 beskriver informanterna hur de ofta upplevde muntlig kommunikation vara svårt och besvärligt. Informanterna kände att olika faktorer påverkade deras förmåga att tala, bl.a. om de inte hade använt språket på sistone. Det låga förtroendet till ens egna språkkunskaper ansågs leda vidare till än mer nedsatt användning av språket. En annan möjlig orsak till obekvämlighet med talandet kan basera sig på informanternas tidigare skolerfarenheter. I narrativerna beskrev informanterna att huvudbetoningen hade i skolan varit på skrift, medan uttal och kommunikation inte övades i lika stor grad. Därför upplevdes talandet svårt också senare i livet, vilket citat 15 illustrerar.

(15) *I början av universitetsstudierna var man tvungen att vänja sig vid att man inte var den enda som var entusiastisk för svenska språket i gruppen. Man var också tvungen att vänja sig vid att lärarna använde svenska på kurserna och därför var jag också tvungen att uppmuntra mig själv att tala svenska, vilket jag tidigare inte hade behövt fästa uppmärksamhet på, eftersom uppgifterna hade varit mestadels skriftliga i gymnasiet och i grundskolan.*

(informant 29, svenskstudent)

De tidigare erfarenheterna hade skenbart påverkat informanten och dennes uppfattningar om språket. Eftersom skillnaden mellan tidigare studier och universitetskurser var så anmärkningsvärd, krävdes det ytterligare ansträngning från studenternas sida för att kunna anpassa sig. Analysen gav vid handen att språkpraktik som är en obligatorisk del av svenskstudierna hade i några fall haft positiv inverkan på talandet, fast skriftlig kommunikation upplevdes fortfarande vara lättare. I citat 16 exemplifieras detta.

(16) *Såsom det kanske är vanligt, känner jag att jag är starkare i vissa delområden i språket och svagare i några andra. Angående svenska betyder det här att jag känner mig vara starkare i skriftlig kommunikation än i muntlig. Efter att ha varit 3 månader i Sverige och genomfört språkpraktiken som tillhör studierna kände jag ändå att också muntlig kommunikation blev en naturlig del av mina språkkunskaper. Jag känner dock att jag är starkare skriftligt än muntligt i svenska.*

(informant 28, svenskstudent)

Både studenter med svenska som huvud- och biämne måste som en del av ämnesstudierna tillbringa åtminstone 1-2 månader i Sverige, Norge, Danmark eller Åland och rapportera om vistelsen. Ofta kan denna språkpraktik utföras genom t.ex. utbyte eller språkkurs. Att vistas i ett målspråkigt land förstärkte enligt informanten förmågan och modet att tala svenska, men ändå erfor informanten muntlig kommunikation vara svagare än skriftlig kommunikation. Även om andra informanter inte medgav att de skulle vara speciellt motvilliga att tala eller ville undvika att tala, tyckte de att skriftlig kommunikation ändå var lättare, som citat 17 visar.

(17) *Av språkets delområden har skrivandet alltid varit lättare för mig än talandet (angående alla språk).*

(informant 19, svensk- och engelskstudent)

Trots denna informants erfarenhet var ett tydligt mönster i materialet att informanterna anknöt svårigheterna och obekvämlighet speciellt med talandet av svenska. En anmärkningsvärd skillnad var att engelskstudenterna inte rapporterade i lika stor utsträckning negativa och osäkra känslor mot talandet som svenskstudenterna gjorde, utan de ofta tyckte att det var helt bekvämt. Engelskstudenterna beskrev t.ex. att *de älskar att prata engelska* (inf. 1, eng) och *njuter av att få prata och använda engelska och på så sätt uttrycka sig själva* (inf. 5, eng). För en informant var tillfredsställelsen över att tala engelska förknippad med egen hög värdering av sina språkkunskaper, som citat 18 visar:

(18) *Jag känner mig bra när jag talar det [engelska], eftersom jag är så begåvad och nästan utan undantag bättre än andra.*

(informant 4, engelskstudent)

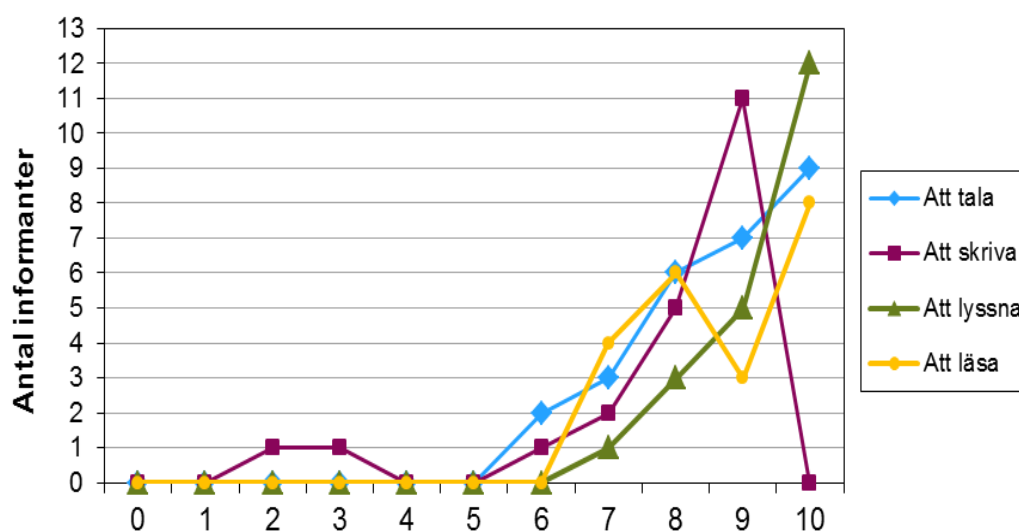
Ett par engelskstuderer skrev i synnerhet om sitt intresse för uttal och främmande accenter, såsom att de *njuter av och plockar ut speciella accenter ur tv-program* (inf. 5, eng). Likadan iver för olika accenter eller dialekter på svenska framkom däremot inte i materialet. Dock tog också några enstaka svenskstuderer upp samma aspekter men de gjorde det ändå i mindre utsträckning än engelskstuderer i studien. Citat 19 åskådliggör hur en svenskstuderer redogjorde för sitt förhållande till talat språk.

(19) *Jag har alltid varit fascinerad särskilt av talat språk och olika språkljud, vilka jag skulle orka öva hela tiden. Det är kanske därför jag har blivit ganska skicklig i att uttala och prata flera språk som jag studerar.*

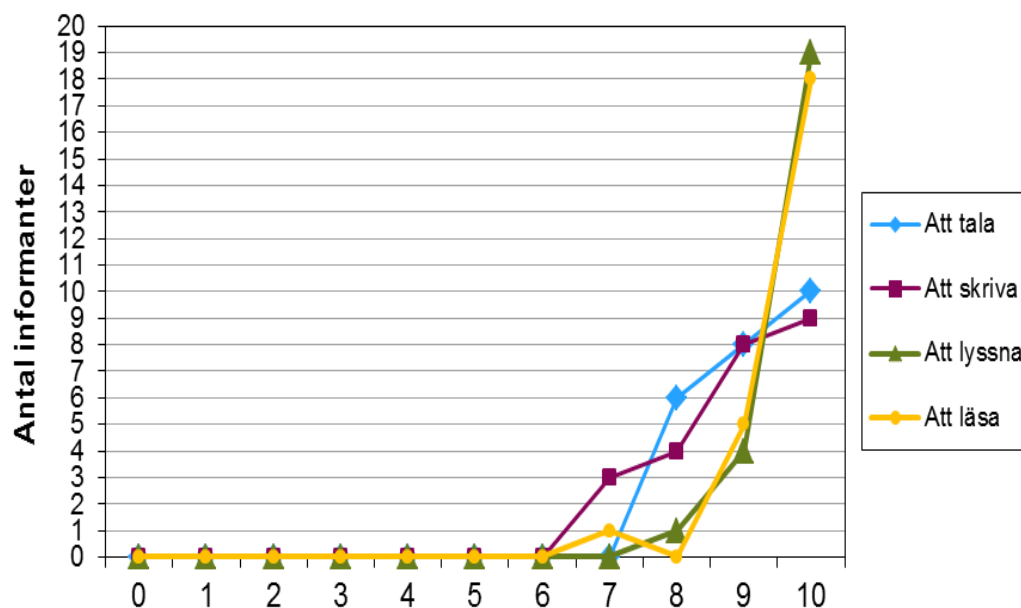
(informant 27, svenskstuderer)

Denna informant kände intresse och ivrighet för fonetiska aspekter av språket samt muntliga färdigheter i olika språk, vilket också hade lett till höga kunskaper i språken. Några andra informanter skrev däremot i sina narrativer om finlandssvenskt och rikssvenskt uttal på en mer generell nivå.

Vidare ombads informanterna värdera i enkäten bekvämlighet som de kände med de olika aspekterna av språket och språkanvändning. I figurerna 4 och 5 anges separat svensk- och engelskstuderernas värderingar om hur de upplevde de olika aspekterna.

FIGUR 4 Svenskstudenternas bekvämlighet med språket, 0=låg, 10=hög (svenskstuderer n=21).

FIGUR 5 Engelskstudenternas bekvämlighet med språket, 0=låg, 10=hög (engelskstudenter n=24).

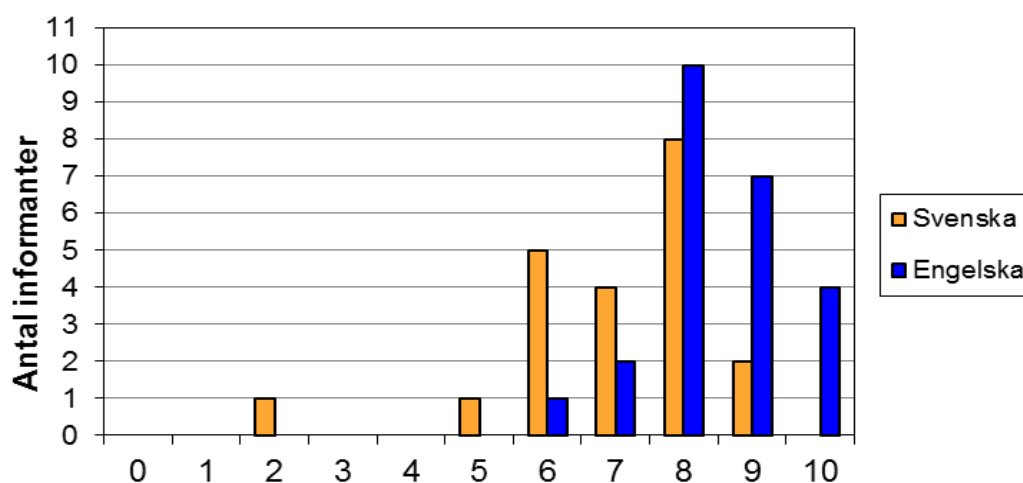
Som figurerna 4 och 5 visar var svaren huvudsakligen positiva gällande alla aspekter av språket både hos svensk- och engelskstudenter. Fast variationen som rapporterades i narrativerna föreföll vara stor, dök inte lika tydliga attityder upp i enkäten. Trots den bekvämlighet som ett antal svenskstudenter beskrev, var den generella atmosfären mot också talandet positiv i enkätsvaren. Enligt Tuononen (2002:17) berättar inställningar till språket samt motivation att upprätthålla och utveckla språkkunskaper om ens språkliga identitet. Informanterna kan mot denna bakgrund anses ha relativt kraftiga språkliga identiteter.

4.3 Självssäkerhet med språkanvändning

I föregående avsnitt diskuterades informanternas bekvämlighet med språkanvändning vilket var på relativt hög nivå i båda studentgrupper. En annan forskningsfråga i denna studie var hur självsäkra informanterna känner sig när de använder det främmande språket antingen i tal eller i skrift. En stark språklig identitet betyder enligt Kukkonen

(2003) att individen känner sig säker med att använda språket – oberoende av de andra känslor som är förknippade med språket. Analysen gav vid handen en rätt tydlig säkerhet med språket, fast muntlig kommunikation fortfarande orsakade en viss osäkerhet bland informanterna. Universitetsstudierna rapporterades också ha haft påverkan på säkerheten, både på ett positivt och negativt sätt.

För att utreda svar på denna tredje forskningsfråga ombads informanterna värdera sin självsäkerhet i enkäten. Svaren är sammanfattade i figur 6.

FIGUR 6 Självsäkerhet med språkanvändning, 0= låg, 10=stor (svenskstudenter n=21, engelskstuderter n=24).

Utifrån figur 6 kan konstateras att de flesta informanter kände sig relativt självsäkra på det främmande språket. Fast dessa nästan färdiga språklärare som hade studerat främmande språk i flera år och på hög skolnivå kunde antas ha stor självsäkerhet jämfört med ”vanliga människor”, var det inte många som kände sig helt självsäkra på det främmande språket. Svenskstudenter föreföll ha lite lägre självförtroende enligt enkätsvaren, vilket är i linje med Kalaja m.fl. (2011, se avsnitt 2.5).

I avsnitt 4.2 redogjordes för informanternas allmänna preferens för skriftlig kommunikation. Även i narrativen beskrev svenskstudenter ofta osäkerhet med muntlig språkanvändning, som i citaten 20-21.

(20) *När jag talar svenska måste jag koncentrera mig mer på själva språket, alltså leta efter ord, genus och böjningar. Därför är jag inte särskilt säker på min svenska, vilket påverkar vidare min språkanvändning.*

(informant 20, svensk- och engelskstudent)

(21) *På grund av läget just nu med universitetskurserna är möjligheterna att prata svenska ganska sällsynta och det har vidare lett till osäkerhet med egna kunskaper ... Ibland har jag ju ganska motstridiga känslor mot språkanvändning. Jag skulle ha intresse och villighet att använda språket mer och dessutom är jag medveten om att man borde öva mer för att det skulle bli mer flytande och säkert, men å andra sidan känns det så stelt och långsamt att prata svenska jämfört med finskan ... Det leder vidare till att talandet känns obekvämt och ofta har jag sådan känsla att varför kan jag inte bättre i det här skedet och så blir jag frustrerad.*

(informant 31, svenskstudent)

I narrativerna förknippade informanterna självsäkerhet ofta med talandet, som citaten illustrerar. Att inte ha tillräckligt med möjligheter att öva de muntliga färdigheterna minskade också motivationen och viljan att använda språket p.g.a. det låga självförtroendet som uttrycktes i citaten 20 och 21. Ofta hade informanterna för stora förväntningar på sina egna kunskaper och därför kände de att de inte räcker till. Som informanten i citat 21 medger leder de få situationerna att använda språket till nedsatt vilja att tala det. Den negativa utvecklingen enbart förstärks.

Dock fanns det även studenter som inte kände likadan osäkerhet med språket, utan njöt av att använda det. Det konkretiseras i exemplen 22-23 .

(22) *Jag kan kommunicera i vardagliga situationer på flera olika språk och jag är inte särskilt rädd för att använda de språkkunskaper som jag har. Felen i språkanvändning är ett sätt att lära sig, inte ett hinder för kommunikation.*

(informant 14, svensk- och engelskstudent)

(23) *Jag är självsäker språkanvändare, fast alla grammatikregler inte förverkligas i tal eller i skrift.*

(informant 13, svensk- och engelskstudent)

Dessa informanter ansåg att det viktigaste är att använda språket och framföra budskapet trots eventuella fel i talet. Informanterna ansåg att felen inte minskade deras säkerhet med språket, utan den andra informanten i citat 22 förhöll sig enbart positivt till felen och betraktade dem som ett sätt att lära sig.

Som språkliga identiteter och attityder i allmänhet, föreföll informanternas självsäkerhet inte heller vara helt stabil. De medgav att *säkerhet gällande olika språken ändå varierar mycket* (inf. 20, sv-eng), vilket exemplifieras ytterligare med citat 24.

(24) *I situationer där jag diskuterar med människor som inte vet att jag studerar engelska är jag mer säker på att använda språket.*

(informant 6, engelskstudent)

Eftersom kunskaper i olika språk varierar ofta i någon mån, kan självsäkerhet likaså fluktuera. Kontexten syntes också ha stor roll för självsäkerhet vid språkanvändning, vilket citat 24 bevisar. Det är sannolikt att trycket att uttrycka sig helt korrekt inte känns så stort när samtalspartner inte har för stora förväntningar på ens språkliga kunskaper. En rimlig förklaring till det är att informanterna kan känna sig mer avstressade i sådana situationer och utnyttja sin språkliga repertoar mer fullständigt.

Analysen visade därutöver att informanternas självsäkerhet ofta hade ökat under studietiden. I synnerhet hade språkpraktik och andra erfarenheter utomlands haft positiv inverkan på säkerheten, som anges i citaten 25-26.

(25) *Tidigare var jag mer känslig för t.ex. fel, men utbyte och mitt eget mognande har gett perspektiv på saken. Det viktigaste är enligt min åsikt att förmedla budskapet och inte spotta ut perfekta meningar.*

(informant 13, svensk- och engelskstudent)

(26) *Efter språkpraktiken har jag fått mer självsäkerhet i min egen språkanvändning. Särskilt har muntliga språkkunskaper, som före språkpartiken var ganska svaga, förbättrats. Jag känner mig dock mycket starkare i skriftlig kommunikation.*

(informant 26, svenskstudent)

(27) *När jag var i Sverige som utbytesstudent kändes det lättare att tala, för jag hörde svenska varje dag. Tröskeln att prata svenska kändes också mindre.*

(informant 22, svensk- och engelskstudent)

Det som hade enligt många informanter påverkat samt ökat förmågan och modet att tala var vistelserna i utlandet samt studierna, vilket framgår av citaten. Å andra sidan tyckte en del studenter att vistelserna i ett målspråkigt land inte hade haft så stor inverkan. T.ex. en engelskstudent beskrev att en termin utomlands inte förbättrade språkkunskaperna märkbart eftersom *utgångsnivån ändå var så bra* (inf. 8, eng). Analysen gav dock vid handen att universitetsstudierna inte hade haft endast positiv, eller ingen, inverkan på självsäkerhet. De höga förväntningarna vid universitet och också andra studenters höga språkkunskaper ansågs öka trycket att ha framgång i studierna, som citaten 28 och 29 visar.

(28) *På universitet uppstod kanske en viss osäkerhet mot språket. Nivån hos andra studenter var hög och jag var ibland tvungen att driva mig själv till de yttersta gränser av mina kunskaper. Studierna kändes också ibland tråkiga och gammalmodiga. Den tidigare glansen i engelska språket försvann delvis.*

(informant 5, engelskstudent)

(29) *Jag märkte dock när jag kom till universitet att standarden och kraven ökade väldigt snabbt, vilket fick och får mig fortfarande att ifrågasätta mina språkkunskaper.*

(informant 10, engelskstudent)

Citaten 28 och 29 åskådliggör hur universitetsstudierna inte enbart hade ökat självsäkerhet i samband med ökade språkkunskaper. Däremot visar citaten hur de höga standarderna och kraven som ställs på universitetsstudenterna hade ökat trycket som studenterna kände. Även de höga kunskaperna som andra studenterna hade lett till jämförelser som kan försämra ens självsäkerhet och tilltron till sina egna förmågor.

Självsäkerhet varierade i stor grad hos informanterna, som bevisat i detta avsnitt. Fast en del av informanterna kände en oavbruten säkerhet med språkanvändning, var säkerhet mer beroende av kontexten hos andra. Den viktiga frågan varför de känner som de känner kan dock vara besvärligare att besvara. Några skäl som framfördes i materialet var möjligheter att använda och träna språkliga kunskaper eller brist på dem,

de verkliga språkkunskaperna hos en samt andras och ens egna förväntningar till sina språkliga förmågor. När den språkliga identitetens styrka endast mäts i termerna av säkerheten, kan en mycket ensidig bild fås fram. Därför kombineras olika dimensioner av begreppet i denna studie.

4.4 Tillhörighet till den språkliga gemenskapen

Som t.ex. Kukkonen (2003) påpekar (se avsnitt 2.2) kan man känna tillhörighet till ett samfund genom språkbehärsknig. Inverkan på identitet är enligt Edwards (2009: 252) desto större ju mer och tätare lingvistisk och kulturell kontakt man har till gemenskapen. Därför utreddes det också i denna studie hur stor tillhörighet informanterna kände till den språkliga gemenskapen och dess kultur. Engelskspråkiga kulturer och svenskspråkiga kulturer betraktades som helheter utan hänvisningar till särskilda nationaliteter, t.ex. finlandssvensk resp. sverigesvensk eller brittisk resp. amerikansk kultur. Antagandet i början av studien var att blivande språklärare kunde känna något slags tillhörighet till målspråkets kultur, fast Salminen (2010) inte kunde fastslå någon anknytning i sin studie (se avsnitt 2.5). Analysen gav vid handen att informanterna även i denna studie föredrog sina egna språkliga samfund över de målspråkiga samfundet.

Fast två- och flerspråkiga förmågor och språkbehärsknig relaterar individen med mer än en etnokulturell gemenskap enligt Edwards (2009: 250), tycktes informanterna inte känna stor tillhörighet till andra nationella grupper. Endast få informanter rapporterade något slags samhörighet till en främmande kultur, som i citaten 30 och 31.

(30) *För det mesta känner jag att jag hör till samfundet för andraspråkstalare av engelska, åtminstone mer än till UK/USA.*
(informant 9, engelskstudent)

(31) *Jag använder ju engelska flytande när jag talar med mina utländska bekanta, men jag känner ändå inte att jag skulle höra till en annan språklig gemenskap på riktigt. Kanske hör jag till internationella talare av engelska. I något skede borde jag resa till Sverige och vistas där en kort tid för studiernas skull – kanske kan jag där integrera mig till det svenskspråkiga samfundet. Just nu känns det dock ganska främmande.*
(informant 19, svensk- och engelskstudent)

Även dessa informanter beskrev dock inte klar tillhörighet till en annan kultur, t.ex. amerikansk, brittisk, irländsk eller svensk. Däremot kände de mer sig vara snarare medlemmar i interkulturella och internationella grupper och lika andra främmandespråkstalare (se också Jenkins 2007: 232). Detta speglar faktumet att särskilt engelska språket relateras nuförtiden inte med några enstaka kulturer, utan det uppfattas som ett internationellt språk som förenar flera olika kulturer (Jenkins 2007: 198). Fast svenska språket inte har likadan status som engelskan, ansåg informanten i citat 31 integreringen till den svenskspråkiga kulturen vara nyttigt, dock inte naturligt.

Tydliga avböjande svar var mycket vanligare i materialet. Dock beskrev några informanter att de *inte känner någon särskild vilja att integreras i engelskspråkiga ländernas kulturer* trots att de tycker om språket och att använda det (inf. 7, eng). Enligt en annan informant hade bristande kontakt till kulturen varit en orsak till den svaga känslan av tillhörighet samt en anledning till varför *målkulturen hade blivit avlägsen i praktiken* (inf. 3, eng). Likadana känslor kunde upptäckas också bland svenskstudenter, såsom informant beskriver i citat 32.

(32) *Jag har aldrig särskilt känt tillhörighet till en svensk eller finlandssvensk språklig gemenskap, vilket i huvudsak kan bero på att jag har bara väldigt gå personliga kontakter till de där samfundet. Jag är ändå intresserad av kulturerna i de där samfundet och känner delvis att de är också mina. Den finlandssvenska och på något sätt också den svenska kulturen är väldigt nära den finska kulturen.*

(informant 28, svenskstudent)

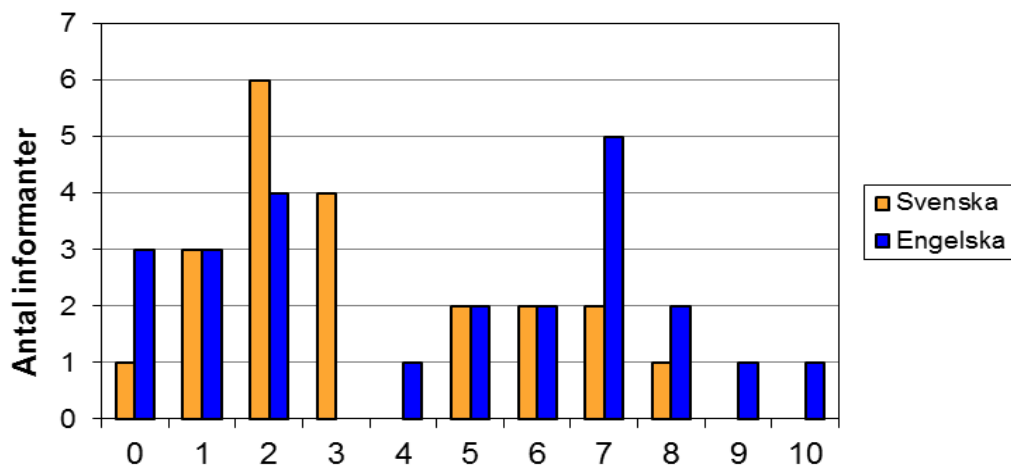
Eftersom t.ex. Jackson (2008: 2) och Block 2007: 170-171) framför att främmandespråksinlärare kan utveckla interkulturella identiteter genom att resa och vistas i ett målspråkigt land, kan brist på sådana kontakter däremot antas leda till utanförskap. Intresset för de främmande kulturerna och kunskaper om dem återges dock kompensera detta. Informanterna ansåg ofta språkbehärskning och språkanvändning vara ett sätt att närma sig de främmande kulturerna, som anges i citat 33.

(33) *Svenska har jag alltid älskat, och jag lyssnar och läser på det på fritiden, men jag känner inte delaktighet i det språkliga samfundet, utan snarare känner jag underlägsenhet för det ...*

och ibland är jag till och med rädd för att jag aldrig kan bli godkänd hos finlandssvenskar eller svenskar som svensktalare ... För mig är det viktigaste i behärskning av engelska och svenska att jag kan bli nära kulturerna i de länder eller samfund där man talar språken.
(informant 21, svensk- och engelskstudent)

Denna informant ville komma närmare till de främmande kulturerna, men inte ännu kände en klar tillhörighet till dem. Däremot var informanten rädd för att aldrig bli en riktig medlem av dessa kulturer och därför kände mindervärdighetskänsla.

Beskrivningar och kommentarer angående tillhörighet var dock ytterst få i materialet. För att få ytterligare information om studenternas känsla av tillhörighet till den språkliga gemenskapen frågades även i enkäten om det. Av figur 7 framgår studenternas svar på denna fråga.

FIGUR 7 Känslan av tillhörighet till den språkliga gemenskapen, 0= ingen, 10= mycket stor (svenskstudenter n=21, engelskstudenter n=24).

Som klart framgår av figur 7 var studenternas upplevelser om deras egen tillhörighet mycket divergerande. Ett svagt mönster var dock att tillhörighet till den svenskspråkiga gemenskapen inte rapporterades lika ofta som tillhörighet till det engelskspråkiga samfundet. Fast skildringar i narrativen var fåtaliga, avslöjar figuren att några studenter dock kände kraftig tillhörighet till den språkliga gemenskapen.

Som tydligt framgick i materialet, föreföll nationalitet vara överlägsen till samhörighet med främmande kulturer och samfund. Smiths (1999, i Edwards 2009: 22) iakttagelse att nationalitet är den mest fundamentala gruppidentiteten kan erbjuda en rimlig förklaring till informanternas svar även i denna studie.

4.5 Känslan av två- och flerspråkighet

Ett av syftena i studien var att utreda hur två- och flerspråkiga informanterna känner sig vara och vad de baserar sina värderingar på. I teoriramarna kunde alla informanterna kategoriseras som tvåspråkiga, eventuellt flerspråkiga (se avsnitt 2.3). Universitetsstudenter som själva har valt att studera språk och bli språklärare kan antas ha blivit tvåspråkiga genom sin omfattande språkbehärskning fast deras tvåspråkighet för det mesta baserar sig på skolundervisning. Dessutom använder de det främmande språket i någon omfattning eftersom de flesta universitetskurserna hålls på målspråket. Troligen har alla språkstudenter vid universitet också eget intresse för språket och sina egna sätt att upprätthålla och utveckla sina språkkunskaper.

Trots de omfattande språkkunskaperna som informanterna hade i de främmande språken, tyckte en stor del av dem att de inte är tvåspråkiga. Detta exemplifieras i citat 34.

(34) *Fast jag kan språk bra, känner jag mig inte två- eller flerspråkig. Jag kryssar mig flytande fram mellan olika språk och kulturer, men min identitet är en enspråkig finländare som kan andra främmande språk flytande. Detta trots att jag har bott och gått i skolan utomlands i några år.*

(informant 13, svensk- och engelskstudent)

Flera informanter ifrågasatte sin egen tvåspråkighet baserad på kompetens och några förknippade två- och flerspråkighet t.o.m. med *nativ-liknande språkbehärskning* (inf. 3, eng). Några informanter ansåg att man måste vara lik nativtalare för att kunna kalla sig själv för tvåspråkig, fast det inte finns en absolut nivå som språkbehärsningen borde uppnå. Detta funderar informanten i citat 35.

(35) *Fast jag tycker att jag talar flera språk flytande, använder jag inte ordet två- eller flerspråkig om mig själv. Jag vet inte exakt varför, men det känns på något sätt lite för "kompetent" eller "fin". Det känns bara inte vara ett naturligt begrepp, fast jag i princip är tvåspråkig, som å andra sidan flera finländare. Men hurdan nivå måste man ha i språkbehärskning för att kunna kalla sig själv två- eller flerspråkig? Eller måste man ha något?*

(informant 5, engelskstudent)

En annan grupp studenter ansåg däremot att enbart ren kompetens och språkbehärskning av ett främmande språk inte betyder tvåspråkighet utan man måste vara född i en tvåspråkig familj eller vuxit upp i en tvåspråkig omgivning. Fast alla ursprungligen tvåspråkiga, eller barn från tvåspråkiga familjer, inte alltid behärskar fullständigt eller använder det andra språket som poängterat i teoridelen (se avsnitt 2.3, t.ex. Håkansson 2003: 166, Wagner m.fl. 2010: 148), var informanterna i någon mån av den åsikten att man inte kan bli två- eller flerspråkig, vilket exemplifieras i citaten 36 och 37.

(36) *Jag känner mig inte två- eller flerspråkig på något sätt, för jag har vuxit upp i ett helt finskspråkigt hem och omgivning. Främmande språken har kommit med först i skolan eller just med resandet och småresor.*

(informant 25, svenskstudent)

(37) *Trots min dagliga användning av engelska känner jag mig ändå inte två- eller flerspråkig. En tvåspråkig människa är enligt min åsikt sådan som har hört och använt två språk ända från födelsen. Jag är inte säker om jag kan uppnå tvåspråkighet genom att studera, särskilt om jag inte flyttar och bor i ett engelskspråkigt land.*

(informant 7, engelskstudent)

Informanternas beskrivningar i citaten motsvarar den vardagliga uppfattningen att endast ursprungligen tvåspråkiga människor kan kallas "äkta" tvåspråkiga. Den andra informanten tvivlade dock om det vore möjligt att på något sätt bli tvåspråkig senare i livet, men ansåg att det skulle kräva mycket ansträngning. Dock anser t.ex. Block (2007: 40) att språkliga identiteter kan förändras och ursprunget inte är avgörande för individens språkliga identitet.

Funktion och användning av språket var för några informanter avgörande när de definierade begreppet tvåspråkighet. För att kunna kalla sig själva tvåspråkiga angav informanterna att de *skulle behöva mer uppehåll i mållandet och dess vardag i livet* (inf. 14, sv-eng). De hade det svårt att identifiera sig med begreppet för de *inte använder främmande språken till exempel hemma med familjen* (inf. 18, sv-eng) och däremot *använder endast finska på fritiden* (inf. 26, sv).

En del studenter förknippade tvåspråkighet först och främst med den känslomässiga bindelsen till språket. Informanterna med detta tankesätt var tydligt av den åsikten att tvåspråkighet mäts genom hur *viktigt* språket är för en samt *dess påverkan på identitet* (inf. 17, sv-eng). Detta illustreras ytterligare i citat 38.

(38) *För mig betyder tvåspråkighet att man trivs och känner sig naturligt på båda språk och där är den emotionella skillnaden mellan finska och svenska fortfarande stor. Den emotionella skillnaden gäller alla delområden av språket (läsande, skrivande, lyssnande osv.), men jag känner att talandet är det svagaste området och där är skillnaden också störst.*

(informant 31, svenskstudent)

Några informanter värderade sig själva inte vara tvåspråkiga baserad på ovannämnda faktorer, men de kände sig däremot snarare flerspråkiga, vilket kan anses en aning överraskande. Enligt flera forskare (se avsnitt 2.3) är skillnaden mellan två- och flerspråkighet endast det att det finns flera språk i fråga, men annars är kriterierna för flerspråkighet exakt desamma som för tvåspråkighet. Trots det kunde en del informanter identifiera sig bättre med detta begrepp, som citat 39 visar.

(39) *Jag känner mig inte tvåspråkig. Engelska är för mig ett andra eller ett främmande språk. Å andra sidan är jag på något sätt flerspråkig, för jag kan förfara såväl på mitt modersmål, engelska som spanska.*

(informant 10, engelskstudent)

Fast flerspråkighet är ett besläktat begrepp till tvåspråkighet, ansåg t.ex. denna informant att de inte var lika tätt relaterade. I teoriamarna kan tvåspråkighet anses ingå i flerspråkighet men det höll inte alla informanterna med.

Trots att en klar majoritet av informanterna inte identifierade sig med tvåspråkiga individer var en del klart av den åsikten att de kan kalla sig själva tvåspråkiga. Detta framgår av citaten 40-42.

(40) *Jag anser att jag är tvåspråkig (och i några fall även flerspråkig) eftersom engelska har spelat en (ganska) stor roll i mitt liv sedan jag var 6 år gammal. Jag har bott utomlands, gått i internationell/tvåspråkig skola/klasser och nu studerar jag för att bli lärare i engelska – och spanska.*

(informant 1, engelskstudent)

(41) *I flera saker är mina språkkunskaper i samma nivå med nativtalare, och i några fall, liksom till exempel i rättskrivning och grammatik, är jag även bättre än nativer. Jag känner mig alltså tvåspråkig.*

(informant 8, engelskstudent)

(42) *Jag förhåller mig till engelska nuförtiden nästan som till ett annat modersmål, fast jag skulle vilja få mer självsäkerhet med användning av det ... Fast mina kunskaper är väldigt bristfälliga gällande flera språk, känner jag mig väldigt starkt vara flerspråkig. Jag anser inte språken vara osmidigt begränsade enheter som man måste behärska fullständigt, utan jag anser att de är föränderliga, flexibla verktyg som man kan modifiera för att passa sina egna behov. Således är också flerspråkighet något helt annat än nativliknande språkanvändning.*

(informant 9, engelskstudent)

Dessa informanter baserade sin tvåspråkighet likaså på funktion (citat 40), kompetens (citat 41) och egen värdering av språkets betydelse (citat 42). Det kan dock vara värt att notera att nästan alla informanter som beskrev sig själva som tvåspråkiga var engelskstudenter.

Det fanns även informanter som varken identifierade sig med två- eller flerspråkighet. Hänvisande till olika faktorer uttryckte de ändå viljan att kunna kalla sig själva flerspråkiga. Detta framgår av citaten 43 och 44.

(43) *Det harmar mig att jag inte kan vara väldigt flerspråkig, eftersom jag har begripit efter att ha studerat 7 olika språk i skolan och på egen hand att flytande språkkunskaper uppstår*

bara med hjälp av kontinuerlig användning, och ingen kan vara en del av så många kulturer samtidigt.

(informant 4, engelskstudent)

(44) *Det finns ingen entydig definition av flerspråkighet, och fast man utropar hela tiden på universitetet att det inte nödvändigtvis betyder modersmålsliknande kunskaper, är det ändå svårt att säga till sig själv eller särskilt till andra att jag skulle vara flerspråkig ... Och trots all det [att jag har bott utomlands och fortfarande har mycket kontakt dagligen till språket och dess kultur] anser jag att mina vänner skulle se snett på mig och tänka på att jag tror att engelska är ett lika starkt språk för mig som finska om jag påstod att jag är två- eller flerspråkig.*

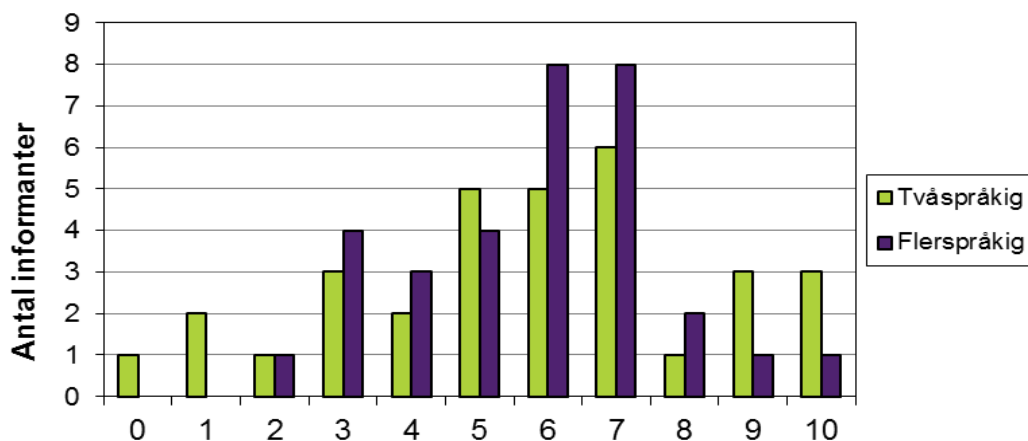
(informant 21, svensk- och engelskstudent)

Ofta var det inte självklart för informanterna heller hur de uppfattade sig själva, vilket syns också i deras svar. Informanternas inkonsekventa beskrivningar visar dock att de ofta inte hade tänkt på temat tidigare och att de först i samband med skrivandet hade börjat fundera mer ingående. I citat 45 beskriver en informant sin tankeprocess kring detta tema.

(45) *Fast jag tidigare nämnde att jag inte är "enspråkig"; känner jag mig inte heller väldigt två- eller flerspråkig. Jag anser att jag kunde kalla mig själv tvåspråkig först när jag med gott samvete kan konstatera att jag till exempel tänker rent på svenska i en svenskspråkig situation. Det beror förstås mycket på situationen hur mycket det här förverkligas. Till exempel i ett lätt, vardagligt snack kan jag känna mig ganska tvåspråkig. Å andra sidan när jag översätter en svår protokolltext eller lagtext eller en text med väldigt speciell vokabulär, kan jag ibland känna att jag nästan inte alls kan språket. Flerspråkig känner jag mig vara i högre grad än tvåspråkig. Jag kan förstå flera språk, också sådana som jag inte har studerat, tack vare allmän språkkännedom och kunskaper i språkvetenskap.*

(informant 28, svenskstudent)

Vidare redogörs i figur 8 för hur studenterna uppfattade sin egen två- och flerspråkighet i sina enkätsvar oberoende av språket/språken som de studerade.

FIGUR 8 Känslan av två- och flerspråkighet, 0= inte alls två-/flerspråkig, 10=helt två-/flerspråkig, (n=32).

Figuren visar att informanternas svar var mycket divergerande. Wagner m.fl. (2010: 26-27) anser att två- eller flerspråkigheten innehåller olika grader, och informanternas svar på Likertskalan var inte heller helt tydliga. Informanterna beskrev sin två- och flerspråkighet på olika sätt och uppfattade de olika graderna annorlunda. En del hade t.ex. skrivit att de inte känner sig två- eller flerspråkiga, men angett dock betyget 7 eller 8 i Likertskalan, eller tvärtom. Trots de olika perceptionerna av Likertskalan kunde ett tydligt mönster upptäckas i materialet att informanterna inte beskrev sig själva som tvåspråkiga. En del uppfattade sig själva snarare som flerspråkiga, medan några betraktade sig själva varken som två- eller flerspråkiga. Fast ingen av informanterna angav att de skulle vara bekanta med de olika teorierna om tvåspråkighet, betraktade de tvåspråkighet ofta i linje med kriterierna av Skutnabb-Kangas när de baserade sina egna uppfattningar på kompetens, ursprung, användning av språket eller den affektiva bindelsen till språket (se avnitt 2.3).

4.6 Skillnader mellan svenska och engelska

I de föregående avsnitten beskrevs olika delar av språklig identitet hos både svensk- och engelskstuderande. Syftet med detta avsnitt är att vidare utreda hurdana skillnader det kunde upptäckas i materialet mellan dessa två studentgrupper samt hur de olika språkliga identiteterna kan skilja åt hos en individ som studerar båda språk. För att

besvara den sista forskningsfrågan om det finns skillnader mellan språkliga identiteter hos engelsk- och svenskstudenter sammanfattas först kortfattat undersökningsresultat från tidigare avsnitt från detta perspektiv. Därefter diskuteras hur informanterna själva beskrev sina olika språkliga identiteter.

Förväntningen i början av studien var att det skulle finnas skillnader mellan svensk- och engelskstuder. Baserat på tidigare forskning (Kalaja m.fl. 2011, se avsnitt 2.5) var det förmodligt att även i denna studie skulle skillnader mellan engelska och svenska identiteter komma upp. P.g.a. det låga antalet informanter kan skillnaderna mellan engelsk- och svenskstudenter inte påstås vara statistiskt signifikanta, men allmänna tendenser bland de två studentgruppernas svar kunde dock upptäckas.

Språkets roll: Som diskuterades i avsnitt 4.1, var både svensk- och engelskstuder för det mesta positivt inställda till de främmande språken som de studerade. Dock rapporterade engelskstuder i narrativerna oftare än svenskstudenter att de använder språket, också utanför studierna. Även engelskstudenternas självskattningar på frågan hur stor del de värderade språket spela i deras liv var konsistent positiva, medan några enstaka svar från svenskstudenter låg på den andra änden av skalan (se figur 1).

Bekvämlighet med språket: När det gäller bekvämlighet med språkanvändning, var olika delar av språkanvändning starkare hos informanterna (se avsnitt 4.2). Generellt värderades talandet av engelska mer bekvämt än talandet av svenska. Dock var hos några studenter bekvämligheten med ett visst språkanvändningssätt starkt beroende av språket i fråga. En noggrannare analys av informanternas enkätsvar visade att engelskstudenterna systematisk värderade bekvämlighet med språket i allmänhet – med läsande, skrivande, lyssnade och talande – lite högre än vad svenskstudenter gjorde. Inställningar till de olika delarna av språkanvändning var ändå huvudsakligen positiva hos både svensk- och engelskstuder. I synnerhet kan det märkas skillnader i hur bekväma informanterna kände sig med att skriva och läsa, för vilka bara få svenskstudenter gav det högsta möjliga betyget. Hos engelskstuder var antalet avsevärt större. Dessa skillnader upplyser i någon mån hur kopplingen till det svenska språket ofta inte ansågs vara lika stark som till engelska. Dock fanns det även motsatta fall i materialet och svenska hade värderats bekvämare än engelska.

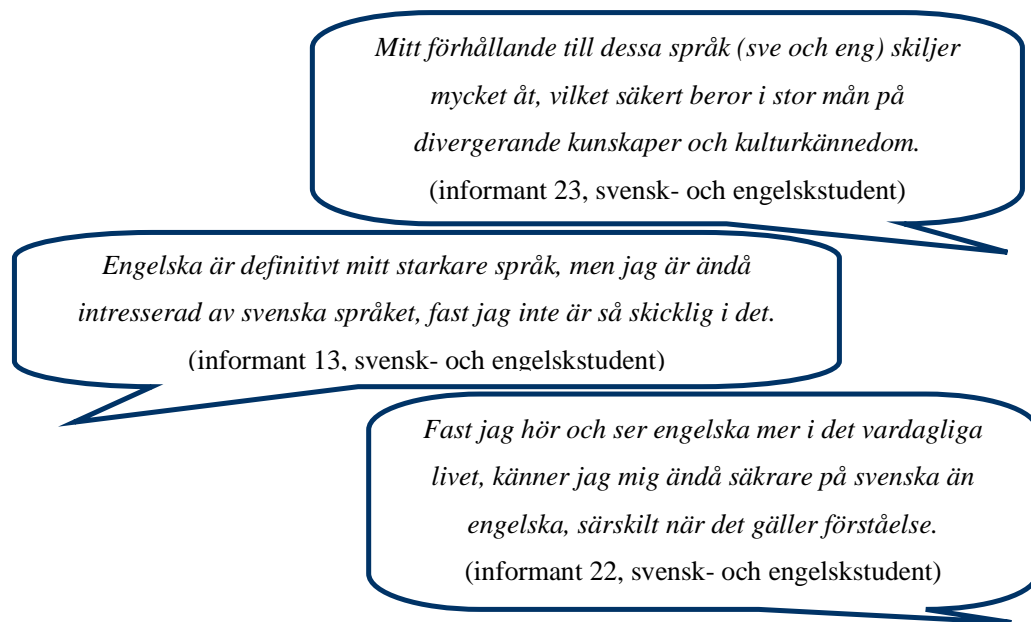
Själsäkerhet: Angående den tredje forskningsfrågan om själsäkerhet med språkanvändning, rapporterade enbart få engelskstuderanter att de skulle känna sig osäkra, medan antal svenskstuderanter var större både i enkätsvaren och i narrativen. Engelskstuderanter beskrev oftare än andra att de kände sig säkra med att använda det främmande språket. Svaren på frågan om själsäkerhet besvarade i stor mån det som informanterna skrev om bekvämlighet, särskilt med talandet.

Tillhörighet till den språkliga gemenskapen: Informanterna i båda studentgrupper skrev inte alls om någon större tillhörighet till den språkliga gemenskapen. De beskrev oftare att de inte känner sig höra hemma i dem. Det gällde snarare om känslan att identifiera sig med internationella användare av språket eller andra främmandespråkstalare. Dock visade enkätsvaren en svag preferens att tillhörighet till engelskspråkiga kulturer ansåg nyttigare än tillhörighet till svenskspråkiga kulturer.

Två- och flerspråkighet: Frågan om informanternas två- resp. flerspråkighet betraktades inte separat bland de olika studentgrupperna. Eftersom informanterna rapporterade så olika språkliga bakgrunder och studerade även andra språk, kunde känslan av två- och flerspråkighet inte i alla fallen riktigt uppsåras till en särskild språklig identitet. Utifrån enkätsvaren kunde dock konstateras att svaren i alla studentgrupper gick mycket delade, och de positivaste självvärderingarna om två- och flerspråkighet var hos engelskstuderanter.

Som diskuterats ovan, kunde vissa tendenser och skillnader upptäckas i materialet mellan informanternas förhållanden till svenska och engelska överhuvudtaget. Informanturvalet täckte dock studenter som studerade både svenska och engelska, och dessutom hade troligen nästan alla studenter ett annat språk också som huvud- eller biämne. Därför gäller de forskningsresultat som diskuterades tidigare inte enbart skillnaderna mellan svensk- och engelskstuderanter, utan snarare skillnader mellan svenska och engelska språkliga identiteter. Informanter som studerade båda språk beskrev också tydligt hur deras språkliga identiteter, förhållanden till de olika språken skildes åt. Studenterna med båda språk hade ibland valt att skriva bara om det starkare språket för dem, och inte ens nämnt det andra språket i narrativen. Fast informanterna

hade fyllt enkäten och besvarat angående båda språken, var det ena så mycket kärare att det andra blev utelämnat. Det starkare språket nämndes ofta i narrativen och beskrevs som närmare, vilket nedanstående figur 9 avslöjar.

Figur 9 Informanternas olika förhållanden till språken.

Även andra studenter beskrev ofta hur ett språk var starkare än ett annat för dem. Informanterna skrev ofta om endast själva språkkunskaperna, fast de är tätt förknippade med också självsäkerhet och känslor samt andra attityder mot språket. En informant beskrev att hans/hennes *språkkunskaper i engelska är mycket bättre än i svenska, och så är därför också säkerheten att använda engelska* (inf. 17, sv-eng). Informanten medgav att det samtidigt var både *en orsak till det och antagligen också en följd av det* att engelskan hade avsevärt större roll i livet.

Att identifiera sig samtidigt med olika språk och dess talare tycktes således vara jobbigt för informanterna, och ett språk dominerade därför ofta i livet. Språklärare måste ofta undervisa flera språk och åtminstone låtsas visa något slags tillhörighet till alla dessa språk. En informant beskrev detta förhållande och kamp för balans med två språken i sin narrativ, då han/hon *hade identifierat sig med både blivande engelsk- och svensklärare* (inf. 20, sv-eng). I informantens beskrivningar syntes strävan efter att

uppnå en sådan nivå i språket som krävs och förväntas av en språklärare – trots att det inte är lika lätt att uttrycka sig på och använda flera olika språk.

Att få olika språk vara en naturlig del av ens identitet tycktes inte vara så lätt baserad på informanternas narrativer. Taylor (2013: 2) konstaterar dock att inlärandet av ett nytt språk innebär också tillägnandet av en ny identitet. En del lyckas i det, vilket illustreras i citat 46.

(46) I ett främmande språk- och kulturomgivning känner jag att jag är en annan människa. På något sätt är jag alltid en annan människa beroende av vilket språk jag talar. Tyska gör mig mer effektiv, mer kritisk och modigare. När jag använder svenska känner jag mig däremot gladare och positivare. Franska språket gör mig däremot att känna mig elegant och flickaktig, nästan som Amélie i filmen med samma namn. Att prata engelska ger mig alltid en internationell känsla.

(informant 27, svenskstudent)

Den s.k. delade mentaliteten (Edwards 2009: 249) syns också i detta citat när informanten beskriver hur han/hon blir en annan människa alltid när han/hon talar ett annat språk.

Sammanfattningsvis definierades språklig identitet i denna studie som en sammanställning av språkets roll, språkanvändning, känslor mot språket, självsäkerhet, tillhörighet till det språkliga samfundet samt känslan av två- eller flerspråkighet. Hög språklig identitet kan då anses betyda positiva och jakande svar på dessa frågor, medan negativare svar anses signalera svagare språklig identitet. Fast större generaliseringar inte kan dras baserade på resultaten, bevisar materialet dock tydligt att de olika språkliga identiteterna inte var lika starka hos informanterna. En student kunde känna stor tillhörighet med ett språk, men sakna den för ett annat språk. Variation i de olika faktorerna som i denna studie beräknades utgöra språklig identitet återgavs ofta förorsaka de skillnaderna. Baserat på resultaten kan det konstateras att de engelskspråkiga identiteterna var lite starkare än de svenskspråkiga identiteterna hos informanterna, vilket bekräftar det som Kalaja m.fl. (2011) fick fram i sin studie. En möjlig förklaring till de små skillnaderna kan vara det faktumet att inläringen av

svenska ofta påbörjas vid senare ålder i Finland. Därför är det fullt möjligt att informanterna helt enkelt inte **kan** svenska inte i lika hög grad som engelska.

4.7 Andra faktorer

Eftersom informanterna hade mycket lediga instruktioner i narrativ-skrivandet, skrev alla förstås inte om alla de delar av språklig identitet som betraktades i denna studie. Däremot gav de lediga instruktionerna informanterna en möjlighet att lyfta fram olika faktorer som de ansåg viktiga för sig själva. I detta avsnitt tas upp sådana teman som inte beräknades till språklig identitet men som upprepades i informanternas texter. Dessa tre teman är:

- Tidigare språkinlärningserfarenheter och skolframgång
- Beundran för språket och dess kultur
- Yrket som främmandespråklärare

Det som dessa faktorer har gemensamt är att de alla förklarar på något sätt hur de språkliga identiteterna hos informanterna har uppstått och vad som har påverkat informanternas val att studera ett främmande språk. De ska inte analyseras omfattande, men är emellertid värda att ta upp kortfattat.

En klar tendens i materialet var att tidigare skolerfarenheter fick en stor roll i narrativen och språkinlärningshistorier dök nästan oombett upp. Ett tema som upprepades i en framträdande majoritet av narrativer var meningen *jag har alltid tyckt om språk*. Enligt förväntningarna återgav informanterna ofta att de njuter av språken; annars skulle de troligen ha valt att studera något helt annat. En stor orsak till denna kärlek rapporterades oftast vara *framgång i språkstudierna* (inf. 13, sv-eng), vilket åskådliggörs även i citat 47.

(47) *Ivern för svenskstudierna gav mig särskilt på gymnasiet känslan att jag lyckades bra i mina svenskstudier. Jag fick bra betyg och jag tror att det ökade förtroendet till mig själv som användare av svenska. Nu i efterhand tycker jag att om man hade haft sådana uppgifter på*

kurser som var utanför min bekvämlighetszon, skulle jag inte ha varit lika motiverat för att plugga svenska.

(informant 29, svenskstudent)

I citatet relaterade informanten intresset för språket klart med framgång i skolan. Även andra informanter föreföll vara mycket medvetna om detta samband. Informanten medgav att annorlunda erfarenheter och oangenäma uppgifter skulle lätt ha lett till ett helt annat slutresultat. Dock hade situationen varit motsatt för några informanter i början, och brist på framgång hade dock inte förstört motivationen för evigt, utan hade snarare lett till större intresse för språket. Detta exemplifieras med citat 48.

(48) *Jag var alldeles dålig i det [engelska], eftersom svenskan alltid kändes så mycket lättare. Ändå rusade språkkunskaper i engelska förbi svenskan med tiden.*

(informant 23, svensk- och engelskstudent)

Fast informanten i citat 49 inte hade fått positiva erfarenheter av inläring av engelska i skolan, påverkade det inte slutgiltigt den fortsatta inställningen till språket. En möjlig förklaring till detta är att viljan att bli bättre hade faktiskt drivit informanten framåt med språkinläring trots de låga kunskaperna i början.

Andra nämnsvärda teman som i någon mån upprepades i narrativerna var beundran för kulturen, språket och dess representativer, samt ivern att resa och bo utomlands. En källa för språkinlärningsmotivation kunde hittas i informanternas beundran för den främmande kulturen, som figur 10 belyser.

Jag drömmer ofta om att jag kunde också själv vara lika öppen, glad och stilig på ett obekymrat sätt, såsom svenskar.

(informant 30, svenskstudent)

Många saker är bättre i Sverige än i Finland, till exempel löner i flera branscher, och bilar är billigare. Det kändes i alla fall i Sverige att man hade mer pengar i handen. Jag tycker också om svenskarnas självsäkerhet. Till exempel på färjan ser man nästan från männens position om de är finländare eller svenskar. Om man lite tillspetsar ... Någonting måste ju vara bättre i Sverige, när det därifrån hela tiden kommer artister, skådespelare osv som är internationellt framgångsrika.

(informant 24, svenskstudent)

Jag älskar svenska språket, och jag funderar ofta på och jämför hur allt är i Sverige jämfört med Finland ... Jag drömmer också om att i något skede bo igen i Sverige för en lite längre tid.

(informant 12, svensk- och engelskstudent)

Figur 10 Beskrivningar om beundran för språket och dess kultur

I dessa citat beskriver informanterna det allmänna livet som de anser vara bättre i Sverige, med högre lön o.s.v., men också hur människorna är annorlunda och på något sätt betraktas som bättre. Även lusten att bo och kunna bo utomlands intresserade några informanter och gav dem mer motivation att lära sig språket för att klara sig av i den främmande omgivningen.

Eftersom informanterna var alla blivande språklärare, fick också läraryrket ofta en framträdande roll i narrativerna. Många hade valt att skriva om varför de vill eller ska bli språklärare, vilket också nämndes i hjälpfrågorna i narrativinstruktioner. Beaktansvärt är att notera att inte själva språkläraryrket och iver för de språken som informanterna ska undervisa låg bakom valet. För många var det snarare läraryrket i sig som intresserade och var av betydelse, medan det undervisade ämnet inte spelade så stor roll. För många studenter var också här det andra språket kärare än det andra, och enbart tvånget att välja ett biämne och på så sätt få möjligheter att få jobb hade lett till att

studera ett språk. Enligt sina beskrivningar kunde tre olika kategorier upptäckas bland informanterna angående deras val att studera till språklärare, och de illustreras i figur 11.

FIGUR 11 Olika förklaringar som informanterna gav till sitt val att bli språklärare.

Informanterna rapporterade ofta om sina tidigare språkinlärningserfarenheter och på så sätt förklarade sitt yrkesval. Nästan alla informanter sade att *de helt enkelt älskar språken* eller *har alltid tyckt om språket*. Därför fann en del informanter att de självklart skulle vilja jobba med språken också i framtiden. Det stora intresset och kärleken för språken som återgavs i narrativerna hade lett informanterna till språklärares yrke. Även andras attityder mot språket och viljan att förändra dem drev en informant som uttryckte önskan att kunna *påverka dagens ungdomars attityder mot den eviga "tvångssvenskan" med sin egen entusiasm* (inf. 16, sv-eng).

Den andra förklaringen karaktäriseras av ett mer tydligt mål att bli just **språklärare**. Kombination av intresset för språket och läraryrket ledde till denna studieval. Informanterna i denna grupp ville *arbeta med språken eller sprida deras glädjebudskap vidare* (inf. 21, sv-eng), *förmedla vidare de kunskaper som de har* (inf. 13, sv-eng) samt *påverka andras inlärning* (inf. 15, sv-eng). Dessa informanter uttryckte samtidigt en stor iver för språket samt uppskattning av språkkunskaper, vilket hade lett till yrkesval.

I den tredje gruppen ställde studenter läraryrket tydligt före själva språket. Informanterna klaggjorde att själva språket och läroämnet inte var av primärt intresse för dem, utan de var *mer intresserade av yrket som lärare än av ett yrke där de kunde*

använda de språk som de studerat (inf. 29, sv). En informant ansåg *undervisning och uppfostran vara den allra viktigaste motivationen i läraryrket* (inf. 18, sv-eng) och språket vara enbart ett medel för det. Undervisningsämnet hade informanterna ofta valt baserad på tidigare skolerfarenheter och framgång, utan större entusiasm för språket.

Det som lyftes fram i narrativerna var att informanterna ofta hade varit ”tvungna” att välja ett biämne och undervisa även detta språk, fast deras hjärtan slog för något annat. Ofta var den drivande kraften tillgång till bättre möjligheter att få sysselsättning efter utexaminering. Detta exemplifieras i citat 49.

(49) *Jag studerar svenska eftersom jag har börjat det som det första främmande språket, och eftersom jag behövde ett biämne ... Jag drömmer dock inte på något sätt om att undervisa svenska, det är snarare som en egen hobby.*

(informant 23, svensk- och engelskstudent)

Informanten uttrycker i detta citat trycket att studera flera språk för att förbättra sina möjligheter att senare få arbete. Det är dock verklighet att det ofta krävs kunskaper i olika språk från lärare för att det vore lönsamt för skolan att anställa honom/henne. Det är dock inte så många människor som i verkligheten kan identifiera sig så bra med olika språk, upprätthålla sina kunskaper tillräckligt och ha en lika stor iver för båda eller alla språk, som det oftast förväntas.

Några informanter medgav ändå att de inte hade en tydlig förklaring till yrkesvalet, såsom informant beskriver i citat 50.

(50) *Jag började studera engelska kanske därför att jag inte hade någon annan klar tanke, jag hade alltid varit bra i engelska och det hade varit lätt och jag var intresserad av läraryrket.*

(informant 6, engelskstudent)

Som det ofta kan hända, är valet en kombination av flera olika dynamiska faktorer. Informanten i citat 50 anger också hur studieplatsen blev utvald nästan av en slump.

Som det tydligt framgick av narrativerna, ansåg informanterna flera andra faktorer vara viktiga för deras språkförhållanden utöver de dimensioner som i denna studie ansågs

utgöra språklig identitet. Tidigare erfarenheter inom språkinlärning samt entusiasmen för främmande språk och kulturer hade för det mesta haft en positiv inverkan på informanternas förhållande till språken. Val att bli språklärare var som bevisat ofta en sammanställning av olika omständigheter, men det låg ofta ändå något slags intresse för språket bakom valet.

5 DISKUSSION

I detta kapitel diskuteras undersökningens resultat lite mer ingående och hur de motsvarade förväntningarna som jag hade i början (avsnitt 5.1). Därtill diskuteras reliabiliteten och validiteten av denna studie i avsnitt 5.2.

5.1 Om resultaten

I detta avsnitt sammanfattas resultaten samt diskuteras vad de innebär med hänvisning till teoriramen. Resultaten visade att informanterna huvudsakligen hade positiva förbindelser till de främmande språken och språket hade en tät roll i livet trots att alla delområden av den språkliga identiteten inte var lika starka hos informanterna.

Språkets roll varierade från stor, naturlig del av livet med mycket användning till relativt liten roll utan regelbunden användning. Ändringar som skett under universitetsstudierna hade varit både positiva och negativa. Engelska värderades i allmänhet ha större roll än svenska. I huvudsak var attityderna mot de olika aspekterna av språket ytterst positiva både hos svensk- och engelskstuder. I narrativerna beskrev särskilt svenskstudenter dock ofta en viss obekvämlighet och osäkerhet mot talandet av språket. Universitetsstudierna rapporterades också haft påverkan på säkerheten, både på ett positivt och negativt sätt. Likadana resultat rapporterade också Kalaja m.fl. (avsnitt 2.5). Anledningarna till detta kan vara mångformiga, och en tydlig förklaring kan dock vara studenternas tidigare inlärningserfarenheter och skolans betoning på skriftiga förmågor. Även faktumet att flera studenter hade börjat inlärning av svenskan i avsevärt högre ålder kan antas ha påverkat dem.

Beaktansvärt är det att informanterna inte så konsistent kände en stark tillhörighet till den språkliga gemenskapen. Fast kontakt till främmande kulturer och vistelser utomlands kan leda till utveckling av interkulturella identiteter (se avsnitt 2.2), hade ursprunget starkare inverkan på informanterna. Nationalitet föreföll besegra de andra identiteterna, vilket är antagligt t.ex. enligt Edwards (2009: 205-206). Det som Murphey

m.fl. (2005: 91) påpekar är att språklärare måste förstå hur stor makt de har över sina studenter samt hur de måste presentera och påpeka de språkliga gemenskaperna till eleverna och även själva vara typexempel på medlem i sådana samfund. Hur de kan utföra denna uppgift om de inte ens själva känner någon större tillhörighet till den främmande kulturen blir kvar att utreda.

I materialet kunde upptäckas ett tydligt mönster att informanterna relativt sällan beskrev sig själva som tvåspråkiga. En del uppfattade sig själva snarare som flerspråkiga, medan några betraktade sig själva varken som två- eller flerspråkiga. Ofta baserade de sina egna uppfattningar på kompetens, ursprung, användning av språket eller den affektiva bindelsen till språket. Detta motsvarar helt de olika kriterierna av Skutnabb-Kangas (avsnitt 2.3). Oberoende av hur informanterna bedömde sin egen två- resp. flerspråkighet, föreföll identiteten som finskspråkig vara överlägsen – såsom också var den nationella identiteten. Informanternas attityder kan även betraktas som tecken på anspråkslöshet för de ofta inte ansåg sig uppnå nivån som de själva ställde för begreppet.

Skillnaderna mellan engelsk- och svenskspråkiga identiteterna diskuterades närmare i avsnitt 4.6. Det som fortfarande är beaktansvärt att påpeka är att resultaten visar tydligt hur blivande språklärare har mycket olika förhållanden och inställningar till de språk som de kommer att undervisa. Fast man kunde anta att lärare borde vara objektiva, föredrog lärarstudenterna ofta ytterst tydligt ett språk över ett annat. Detta kan på goda grunder antas påverka också deras stil att undervisa och vidare förmedla vissa attityder och känslor till elever. Det är antagligt att eleverna kan förnimma lärarens egen entusiasm och iver för språket – eller brist på dem – samt skillnaderna mellan de olika språken.

Att en del informanter ansåg sin roll och kallelse som lärare handla mer om uppfostran och inte själva språkundervisningen är värt att notera. Det som måste utredas är om fakultetet för språken erbjuder sina studenter tillräckligt med möjligheter att utnyttja och förbättra sina språkkunskaper eller om de språkliga kunskaper samt iver för språket inte får blomstra fullt under studietiden. Språkläraryrket handlar egentligen inte enbart uppfostran; det som t.ex. gymnasieelever och många föräldrar fordrar är att läraren ger

sina elever nycklarna till kunskap, hjälper dem att uppnå högre nivå i språkbehärskning och samtidigt väcker intresset för språket – inte enbart uppfostrar.

5.2 Om denna studie

Slutligen är det värt att påpeka att det finns möjliga felkällor i studien. Det är t.ex. omöjligt att veta hur informanterna hade förstått de olika graderna i Likertskalan, om de svarat ärligt och om forskarens tolkningar varit helt korrekta. Denna reliabilitet, som syftar till undersökningens upprepbarhet och anger tillförlitligheten i mätningen (se t.ex. Tuomi och Sarajärvi 2002: 133), kan ändå testas genom att upprepa undersökningen. Det är dock sannolikt att resultaten skulle vara annorlunda med andra informanter, vid olika institutioner, med andra forskningsmetoder, och eventuellt även angående andra språk p.g.a. det fenomenologiska perspektivet till det undersökta temat.

Som man lätt kunde förutse, tolkade informanterna de olika graderna i Likertskalan på olika sätt. En informant hade t.ex. gett betyget 6 för sin egen flerspråkighet men beskrev sig själv i narrativen som *på sätt och vis flerspråkig* (citat 39). Informant 3 ansåg däremot att tvåspråkighet betyder nativliknande språkbehärskning och därför kunde informanten i teori inte kalla sig själv för tvåspråkig. I enkäten värderade informanten sin tvåspråkighet dock med betyget 8. Fast informanternas tolkningar kan ha varierat i stor mån som bevisat, kan de dock anses vara riktninggivande.

Eftersom det inte var särskilt många informanter som deltog i undersökningen, kan inte långtgående slutsatser dras utifrån resultaten. Som Tuomi & Sarajärvi (2002: 87) konstaterar är det i examensarbeten dock inte själva mängden material och antalet informanterna som gäller, när meningen inte i huvudtaget är att skapa statistiskt signifikanta generaliseringar utan illustrera ett fenomen och tolka det; huvudbetoningen är snarare i analys och i att visa sin beläsenhet inom temat. Därför bör val av informanterna vara helt slumpmässigt utan genomtänkt och ändamålsenligt (Tuomi & Sarajärvi 2002: 88). P.g.a. att målgruppen var så begränsad, m.a.o. universitetsstudenter som höll på att eller redan hade kompletterat pedagogiska studier vid ett visst universitet, var en helt slumpmässig informantval helt omöjligt, eftersom jag som forskare oundvikligt kände en del informanter. Dock kan det att en del informanter visste att en

bekant människa kommer att läsa deras texter ha påverkat innehållet av svaren. Detta är en felkälla som ingår i alla forskningsformer där materialet samlas in för undersökningssyften och informanterna är medvetna om detta. Å andra sida har möjligen en del informanterna också blivit motiverade av att få hjälpa en bekant med avhandlingsarbetet och skrivit därför ivrigt om ämnet.

Materialet tycks ha validitet som helhet eftersom resultaten i studien bekräftar det som framgått också i tidigare studier, d.v.s. att språket spelar en stor roll i språkstudenternas liv fast styrkan hos deras språkliga ”jagen” kan variera i hög grad. Utgående från resultaten verkar det klart att språkstudenterna har olika slags språkliga identiteter och att de känner en viss språklig identitet vara starkare än en annan. I allmänhet kunde vissa tendenser upptäckas i studenternas svar och också skillnader mellan de olika språken, svenska och engelska, kom rätt tydligt fram. Såsom t.ex. Tuomi och Sarajärvi (2002: 135) påpekar bör undersökningar ju alltid bedömmas som helheter. Validitet, d.v.s. om undersökningen i verklighet mätte det som den var avsedd för att utreda (se t.ex. Tuomi och Sarajärvi 2002: 133), syns t.ex. i det att enkätsfrågorna handlade exakt de delar av språklig identitet som var relevanta för analysen och i att informanterna fick fritt berätta och skriva om sina egna tankar och erfarenheter utan att deras narrativer blev helt styrda utifrån. Bruk av enstaka dokument, i detta fall narrativer, baserar sig dock på antagandet att skribenter har förmåga att uttrycka sig skriftligt, möjligen t.o.m. bättre än muntligt (Tuomi & Sarajärvi 2002: 86). Genom att skicka en öppen enkät antar forskaren att alla kan och vill uttrycka sig själv skriftligt på så sätt som de menar (Tuomi & Sarajärvi 2002: 75). Samma problem gäller dock även andra forskningsmetoder, eftersom alla inte heller kan uttrycka sig själv lika lätt muntligt. Att tolka narrativer och nästan alla andra forskningsmaterial kan orsaka eventuella felkällor. Wells (2011: 113) anser dock narrativer vara en valid undersökningsmetod.

Det har dessutom blivit bevisat att människorna ibland är inkompetenta att märka sin egen inkompetens och därför kan självvärderingar betraktas som helt opålitliga (se t.ex. Dunning 2014, se också avsnitt 3.1). Men här gäller det inte om en storskalig studie som har stora påverkan på individ- eller samhällsnivån, utan meningen är att väcka uppmärksamhet hos språklärostudenter samt lärarutbildning och universitetstudiernas organisatörer. Slutligen är det nödvändigt att betona att det gäller en vid teoriram för

analys (Tuomi och Sarajärvi 2002) och inte en rejäl, objektiv sanning. Det är individernas egna uppfattningar och tolkningar som är av intresse i denna studie, och således är självvärderingar det mest pålitliga sättet att få tillgång till det undersökta fenomenet. Såsom också i studien av Murphey m.fl. (2005) listade informanterna inte enbart sina svar i denna undersökning utan de skrev om sina tankar och erfarenheter med ett reflekterande grepp, vilket även nedanstående citat 52 visar:

(52) Jag tänker egentligen aldrig att jag skulle vara tvåspråkig på något sätt, fast å andra sidan när jag tänker på saken kunde jag också tycka så, eftersom engelska är för mig ändå ett så starkt språk, jag använder det mycket och väldigt gärna.

(informant 17, svensk- och engelskstudent)

Fast studien och teoridelen tycks presentera en mycket ensidig bild av identitet är det värt att hålla i minnet att det gäller om nutidens generella uppfattningar om identitet och de är relativt enhetliga. Men t.ex. Chen (2012) tar upp en lite avvikande synpunkt på begreppet med mer religiösa tolkningar om individens identitet. En enhetlig synpunkt är också lämplig för syften av denna studie eftersom alla sidor av ett sådant fenomen givetvis inte kan fångas in och betraktas tillräckligt omfattande i ramarna av en avhandling som denna.

Den ivriga mottagningen och samarbetet med universitetets lärarutbildning och pedagogiska lektorer talar sitt språk för undersökningens värde och nyttighet. Några universitetslektorer ansåg att deltagandet i undersökningen skulle vara nyttig för studenter och hjälpa dem att förstå sina egna språkattityder och tankar om språket i högre grad. Som Murphey m.fl. (2005: 91) påpekar, har språklärare en stor roll i skapandet av inlärningsmotivation hos studenter, och lärare är de som borde visa vägen till den språkliga gemenskapen. Fast resultaten inte visar någon absolut sanning, illustrerar de väl hur språkliga identiteter, känslorna och tankarna kring ett språk och språkanvändning kan variera även bland en skenbart homogen grupp.

6 AVSLUTNING

Språkliga identiteter har börjat intressera flera forskare under de senaste åren och temat undersöks ofta. Det förefaller dock att endast ursprungligen tvåspråkiga människor och deras språkliga identiteter har blivit forskade. En annan grupp vars språkliga identitet och självkänsla ofta är av intresse är invandrare samt andra minoritetsgrupper i nya kulturella miljöer och kontexter. Däremot har språklig identitet hos andra, t.ex. blivande språklärare och språkstudenter blivit uteslutna av forskningen, och det finns endast mindre undersökningar gjorda om ämnet i Finland. Det finns relativt få studier som relaterar identitet och främmandespråksinläring, medan relationen mellan andraspråksinläring eller invandrare och identitet har forskats mer, fast liknande identitetsprocesser kan motiverat antas upplevas också inom främmandespråksinläring (se t.ex. Taylor 2013: 4, 26-27). Denna studie kan därför anses ha ett nytt perspektiv på två-, eventuellt flerspråkighet genom att betrakta språkstudenter som tvåspråkiga och utvidga identitetsforskningen ändå till deras språkliga självuppfattningar och identiteter. T.ex. Wagner m.fl. (2010: 83) poängterar att flerspråkighet inte är ett undantag i nutidens värld utan kan snarare anses vara normen.

I denna flermetodiska studie undersöktes 32 informanternas språkliga identiteter genom enkätsvar och narrativtexter. I narrativen skrev informanterna fritt om sitt förhållande till det eller de språk som de studerade. Enkätsfrågorna behandlade informanternas självvärderingar om olika aspekter av språket i deras liv. Materialet analyserades för det mesta kvalitativt med innehållsanalys genom att kategorisera och klassificera informanternas svar enligt olika teman. Särskilt lades uppmärksamhet till teman angående de olika aspekter av språklig identitet och andra teman som upprepades i narrativen. För att besvara forskningsfrågorna relaterades därefter de fenomenen till teorier och tidigare undersökningsresultat som presenterades i kapitel 2, samt engelsk- och svenskstudenternas svar jämfördes i någon mån.

Trots att informanterna inte rapporterade stark tillhörighet till de språkliga samfundet, i flera fall inte kunde identifiera sig med två- eller flerspråkiga människor, saknade självförtroende i viss mån samt inte alltid kände sig bekväma med alla aspekter av

språkanvändning, framgick det tydligt i materialet att informanterna hade starka anknytningar till språket. Dock fanns det också undantag i materialet, men huvudsakligen var informanternas liv på något sätt färgade av ett främmande språk. Styrkan hos språkliga identiteter varierade i stor mån, men allmänt taget hade språket och den språkliga identiteten en viss roll i livet eller åtminstone i tankarna. Engelskstuderenter beskrev sina identiteter på ett lite positivare sätt än svenskstuderenter.

Det som denna studie inte tar hänsyn till och inte granskar närmare är hur den språkliga identiteten praktiskt taget har uppstått och utvecklar sig, utan bara det nuvarande läget har varit i fokus. En möjlig fortsättning vore att undersöka vilka faktorer som påverkar identitetsskapandet och kan eventuellt antingen förstärka eller försvaga identiteten så att resultaten skulle vara av mer praktiskt nytta. Även i denna studie skrev informanterna om olika faktorer och erfarenheter som påverkat deras språkliga identiteter. Olika undersökningsmetoder kan också användas för att få fram nya sidor av detta fenomen. Vidare studier kan också genomföras om hur den språkliga identiteten hos informanterna syns senare i arbetslivet. I brist på liknande grundläggande studier om ämnet, språklig identitet hos språkstudenter har det dock varit nödvändigt att kartlägga mer teoretiska och grundliga aspekter om fenomenet före vidare studier.

Ett ännu vidare förslag som har tagits upp t.ex. av Kalaja m.fl. (2008: 230) är att studera hur de olika identiteterna konstrueras på de olika språken som en individ kan. Så kunde de olika språkliga identiteterna observeras och studeras i ett helt annat ljus och troligen kunde olika fenomen och sidor dyka upp. Materialet som samlades för denna studie innehåller även information om andra språkstudenter, med s.k. mindre språk i Finland, t.ex. ryska, tyska och spanska. Dessa språkstudenters språkliga identiteter och anknytningar till den språkliga gemenskapen förblir likaså fortfarande kvar att undersöka.

LITTERATUR

- Alanen, R. 2011. Kysely tutkijan työkaluna. I: Alanen, R. & Dufva, H. & Kalaja, P. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura, 146-161.
- Andrews, M., Sclater, S.D., Rustin, M., Squire, C. & Treacher, A. 2000. Introduction. I: Andrews, M., Sclater, S.D., Squire, C. & Treacher, A. (red.): *Lines of narrative: Psychological perspectives*. London: Routledge. 1-10.
- Barkhuizen, G., Benson, P., & Chik, A. (2014). *Narrative inquiry in language teaching and learning research*. New York: Routledge.
- Benwell, B. & Stokoe, E. 2006. *Discourse and identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Bijvoet, E. 2008: Attityder till språk. I: Sundgren, Eva (red.). *Sociolinguistik*. Stockholm: Liber.
- Block, D. 2007. *Second language identities*. London: Continuum.
- Block, D. 2008. EFL narratives and English-mediated identities: Two ships passing in the night? I: Kalaja, P., Menezes, V. & Barcelos, A. M. F. (red): *Narratives of learning and teaching EFL*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire ; New York : Palgrave Macmillan, 141-154.
- Bucholtz, M. & Hall, K. 2010. Locating identity in language. I: Llamas, C. & Watt, D. (red.): *Language and identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 18-28.
- Castells, M. 2010. *The power of identity*. (2 uppl.). Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Chen, G.-M. 2012. An alternative view of identity. I: Samovar, L. A., Porter, R. E., & McDaniel, E. R. (red.): *Intercultural communication: A reader* (13 uppl.). Boston: Wadsworth Cengage Learning. 95-103.
- Collier, M. J. 1997. Cultural identity and intercultural communication. I: Samovar, L.A. & Porter, R.E. (red.): *Intercultural Communication: A Reader*. (8 uppl.). Belmont, CA: Wadsworth, 36– 44.
- Denzin N.K. 2000. 'Foreword', I: Andrews, M., Sclater, S.D., Squire, C. & Treacher, A. (red.): *Lines of narrative: Psychological perspectives*. London: Routledge. xi-xiii.
- Deschamps, J.-C. & Devos, T. 1998. Regarding the relationship between social identity and personal identity. I: Worchel, S., Morales, J.F., Páez, D. & Deschamps, J.-C. (red.): *Social identity: International perspectives*. London: SAGE. 1-12.

- Doise, W. 1998. Social representations in personal identity. I: Worchel, S., Morales, J.F., Páez, D. & Deschamps, J.-C. (red.): *Social identity: International perspectives*. London: SAGE. 13-23.
- Dufva, H. 2011. Ei kysyvä tieltä eksy: kuinka tutkia kielten oppimista ja opettamista haastattelun avulla. I: Alanen, R. & Dufva, H. & Kalaja, P. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura, 131-145.
- Dunning, D. 2014. The problem of recognizing one's own incompetence: Implications for self-assessment and development in the workplace. I: Highhouse, S., Dalal, R.S. & Salas, E. (red.): *Judgment and decision making at work*. New York: Routledge. 37-56.
- Dutra, D.P. & Mello, H. 2008. Self-observation and reconceptualisation through narratives and reflective practice. I: Kalaja, P., Menezes, V. & Barcelos, A. M. F. (red): *Narratives of learning and teaching EFL*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan. 49-63.
- Dörnyei, Z. & Ushioda, E. (red.). 2009. *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. Bristol, UK; Buffalo [NY]: Multilingual Matters.
- Edwards, J. 2009. *Language and identity: an introduction*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Elmeroth, E. 2008. *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Erikson, E.H. 1968. *Identity: Youth and crisis*. New York : W. W. Norton & Company.
- Erikson, E.H. 1980, (reissued 1994). *Identity and the life cycle*. New York : W. W. Norton & Company.
- Finlands officiella statistik (FOS). 2013a. *Befolkningsstruktur: Befolkningen efter språk 1980–2012*. Helsingfors: Statistikcentralen.
http://www.stat.fi/til/vaerak/2012/vaerak_2012_03-22_tau_002_sv.html
 (Tillgänglig 3.12.2013)
- Finlands officiella statistik (FOS). 2013b. *Ämnesval: Ämnesval bland elever i grundskolan 2012*. Helsingfors: Statistikcentralen.
http://www.tilastokeskus.fi/til/ava/2012/02/ava_2012_02_2013-0524_tie_001_sv.html (Tillgänglig 3.12.2013)
- Fishman, J.A. 2010. Sociolinguistics: Language and ethnic identity in context. I: Fishman, J. A. & García, O. (red.): *Handbook of language and ethnic identity: Disciplinary & regional perspectives*. (Vol 1). (2 uppl.). New York: Oxford University Press. xxiii-xxxv.
- Fong, M. 2004a. Identity and the speech community. I: Fong, M. & Chuang, R. (red.): *Communicating Ethnic & Cultural Identity*. USA: Rowman & Littlefield, Inc. 3-18.

- Fong, M. 2004b. Multiple dimensions of identity. I: Fong, M. & Chuang, R. (red.): *Communicating Ethnic & Cultural Identity*. USA: Rowman & Littlefield, Inc. 19-34.
- García, O. 2009. *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. (with contributions by Hugo Baetens Beardsmore). Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- György-Ullholm, K. 2010. Flerspråkighet, enspråkighet och etnisk identitet. I: Musk, N. & Wedin, Å. (red.): *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur, 23-54.
- Haglund, C. 2004. Flerspråkighet och identitet. I: Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.): *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur, 359–387.
- Hall, S. 2002. *Identiteetti*. (Översatt och redigerad av Lehtonen, M. & Herkman, J.) Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Huss, L. & Lindgren, A.-R. 2010. Scandinavia. I: Fishman, J. A. & García, O. (red.): *Handbook of language and ethnic identity: Disciplinary & regional perspectives*. (Vol 1). (2 uppl.). New York: Oxford University Press. 255-268.
- Håkansson, G. 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Itkonen, E. 2005. Määrääkö kieli ajattelun. Kanava 6.
<http://users.utu.fi/eitkonen/joulu2008-4.pdf> (Tillgänglig 4.5.2014)
- Jackson, J. 2008. *Language, identity and study abroad: Sociocultural perspectives*. London: Equinox.
- Jenkins, J. 2007. *English as a lingua franca: Attitude and identity*. Oxford: Oxford University Press.
- Joseph, J. E. 2004. *Language and identity: national, ethnic, religious*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kalaja, P. 2011. Totta vai tarua? Kielenoppijuus narratiivien valossa. I: Alanen, R. & Dufva, H. & Kalaja, P. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura. 116–129.
- Kalaja, P., Menezes, V. & Barcelos, A. M. F. (red). 2008. *Narratives of learning and teaching EFL*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York: Palgrave Macmillan.
- Kalaja, P., Alanen, R., Palviainen, Å. & Dufva, H. 2011. Milk cartons and English roommates. Context and agency in L2 learning beyond the classroom. I: Benson, P. & Reinders, H. (red.): *Beyond the Language Classroom*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 47-58.

- Karppinen, H. & Nyman, P. 2004. Tvåspråkighet och språklig identitet hos tvåspråkiga personer med en stark nordösterbottnisk dialekt. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2004950826>
- Kinginger, C. 2004. Alice doesn't live here anymore: Foreign language learning and identity reconstruction. I: Pavlenko, A. & Blackledge, A. (red.): *Negotiation of identities in multilingual contexts*. Clevedon; Buffalo: Multilingual Matters. 219-242.
- Komu, R. 2013. Narrativ analys av språklig identitet och anpassning hos första generationens sverigefinländare. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201301251115>
- Kukkonen, P. 2003. Mitt språk mitt liv mitt allt - Språkspel och identitet. *Tijdschrift voor skandinavistiek*, vol 24, Nr 1. 7-21.
<http://dpc.uba.uva.nl/tvs/vol24/nr01/art01> (Tillgänglig 23.11.2013)
- Kyngäs, T. 2012. Språklig och personlig identitet hos några tvåspråkiga personer i Mellersta Finland. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201206261964>
- Lainio, J. 2007. Tvåspråkighet och språkkontakter i Sverige – gammalt fenomen, nya utvecklingar. I: Sundgren E. (red.): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber. 258-309.
- Llamas, C. & Watt, D. (red.). 2010. *Language and identities*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Martin, J.N. & Nakayama, T.K. 2010. *Intercultural communication in contexts* (4 uppl.). New York: McGraw-Hill.
- McCambridge, L. 2007. Linguistic and cultural identity: Finns who have been through English immersion education.. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201212073320>
- McCaslin, M. 2009. *Co-Regulation of Student Motivation and Emergent Identity*. *Educational Psychologist* 44 (2), 137-146.
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00461520902832384> (Tillgänglig 29.11.2013)
- Melchers, G. and Shaw, P. 2011. *World Englishes*. (2 uppl.). London: Hodder Education.

- Miettola, S. 2008. Maahanmuuttajataustaisten nuorten kielelliset identiteetit. Pro gradu -avhandling. Vaasa: Fakultetet för kommunikationsvetenskap vid Vasa universitet. <http://www.tritonia.fi/?d=244&l=1&g=abstract&abs=3067> (Tillgänglig 28.1.2014)
- Murphey, T., Jin, C. & Li-Chi, C. 2005. Learners' constructions of identities and imagined communities. I: Benson, P. & Nunan, D. (red.): *Learners' stories: difference and diversity in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press. 83-100.
- Musk, N & Wedin, Å. (red.). 2010. *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Ouvinen-Birgerstam, P. 1984. *Identitetsutveckling hos barn. En jämförelse mellan finska, jugoslaviska och svenska barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Pavlenko, A. 2004. 'The making of American' ¹: Negotiation of identities at the turn of the twentieth century. I: Pavlenko, A. & Blackledge, A. (red.): *Negotiation of identities in multilingual contexts*. Clevedon; Buffalo: Multilingual Matters. 34-67.
- Pavlenko, A. & Blackledge, A. (red.). 2004. *Negotiation of identities in multilingual contexts*. Clevedon; Buffalo: Multilingual Matters.
- Riessman, C.K. 2008. *Narrative methods for the human sciences*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Riikonen A. 2013. Tvåspråkighet och språklig identitet hos sverigefinländska återinvandrare. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201311142594>
- Saarenlaita, S. 2009. Tvåspråkighet och språklig identitet hos andra generationens sverigefinnar. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet.
- Saint-Jacques, B. 2012. Intercultural communication in a globalized world. I: Samovar, L. A., Porter, R. E., & McDaniel, E. R. (red.): *Intercultural communication: A reader*. (13 uppl.). Boston: Wadsworth Cengage Learning. 45-56.
- Salminen, J. 2010. *Die deutsche Sprache als Teil der sprachlichen und beruflichen Identität. Eine Studie unter Germanistikstudierenden an der Universität Helsinki*. Pro gradu avhandling. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201006162049>
- Samovar, L. A., Porter, R. E., & McDaniel, E. R. (red.). 2012. *Intercultural communication: A reader*. (13 uppl.). Boston, MA: Wadsworth Cengage Learning.
- Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Tvåspråkighet*. Lund: LiberLäromedel.

- Spolsky, B. 2010. Second language learning. I: Fishman, J. A. & García, O. (red.): *Handbook of language and ethnic identity: Disciplinary & regional perspectives*. (Vol 1). (2 uppl.). New York: Oxford University Press. 172-185.
- Squire, C. 2008. Experience-centered and culturally-oriented approaches to narrative. I: Andrews, M, Squire, C. & Tamboukou, M. (red.): *Doing narrative research*. Thousand Oaks, CA: Sage. 41-63.
- Squire, C., Andrews, M. & Tamboukou, M. 2008. Introduction: What is narrative research. I: Andrews, M, Squire, C. & Tamboukou, M. (red.): *Doing narrative research*. Thousand Oaks, CA: Sage. 1-21.
- Taylor, F. 2013. *Self and identity in adolescent foreign language learning*. Bristol: Multilingual Matters.
- Trost, J. 2007. *Enkätboken*. (med Hultåker, O.). (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuononen, N-M. 2002. "...syntyny Ruotsis mut mä oon yhtä paljon suomalainenki..." : havaintoja kuuden ruotsinsuomalaisen nuoren kieli-identiteetistä ja suullisen suomen kielen taidoista. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, finska språket vid Jyväskylä universitet. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-2002886838> (tillgänglig 28.1.2014)
- Utbildningsstyrelsen. 2010. *Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2011 - Kvantitativa indikatorer för utbildningen 2010*. Koulutuksen seurantaraportit 2010:4. (Red. Kumpulainen, T.) http://www.oph.fi/julkaisut/2010/koulutuksen_maaralliset_indikaattorit_2010 (Tillgänglig 30.11.2013)
- Vertovec, S. 2010. Super-diversity and its implications. I: Vertovec, S. (red.): *Anthropology of migration and multiculturalism: New directions*. London: Routledge. 65-95.
- Virkkula, T. 2006. Stay abroad and foreign language users' identity construction. Pro gradu -avhandling. Jyväskylä: Institutionen för språk, svenska språket vid Jyväskylä universitet. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-2006600>
- Wagner, Å.K.H., Strömquist, S. & Uppstad, P.H.. 2010. *Den flerspråkiga människan : en grundbok om skriftspråkslärande*. (Översättning: Jakobsson, U.). (1 uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Weigle, S.C. 2002. *Assessing Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wells, K. 2011. *Narrative inquiry*. New York: Oxford University Press.

Wirdeñäs, K. 2007. Samtal och samtalsforskning. I: Sundgren, E. (red.): *Sociolingvistik*. Stockholm: Liber. 185-220.

BILAGA: ENKÄTEN

TUTKIMUSLOMAKE

Vastaa seuraaviin kysymyksiin opiskelemaasi kielen/kielten (ruotsi/englanti) osalta.
Vastaa kysymyksiin asteikolla 0-10 (0=ei/en yhtään, 10=erittäin paljon/suuri).

1. Kuinka suuri osa vieraalla kielellä on elämässäsi? Ruotsi _____, englanti _____

2. Kuinka mielelläsi

a. puhut ruotsia _____	englantia _____
b. kirjoitat ruotsiksi _____	englanniksi _____
c. kuuntelet ruotsia _____	englantia _____
d. luet ruotsia _____	englantia _____

3. Kuinka itsevarmaksi tunnet itsesi käyttäessäsi ruotsia? _____ englantia? _____

4. Kuinka kaksikielinen tunnet olevasi? (0=yksikielinen, 10=täysin kaksikielinen)

5. Kuinka monikielinen tunnet olevasi? (0=yksikielinen, 10=täysin monikielinen) _____

6. Kuinka paljon tunnet kuuluvasi vierasta kieltä puhuvaan kieliyhteisöön (esim. yhteenkuuluvuus ruotsalaisten/suomenruotsalaisten/brittiläisten/amerikkalaisten kanssa)?

Ruotsi _____

Englanti _____

Kirjoitelma:

Kirjoita vapaamuotoinen kirjoitelma, jossa käsittelet suhdettasi opiskelemaasi vieraaseen kieleen/vieraisiin kieliin (ruotsi/englanti). Voit käyttää apuna alla olevia teemoja, mutta voit myös kirjoittaa muista sinulle tärkeistä asioista, jotka liittyvät suhteeseesi kyseiseen kieleen. Toivomus kirjoitelman pituudeksi on n. 2 sivua. Voit kirjoittaa suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

-Kielenkäyttö

-Kielen rooli elämässäsi

-Suhtautuminen kieleen ja sen kulttuuriin

-Tunteet kieltä ja sen käyttöä kohtaan

-Oma kaksi-/monikielisytesi

-Muutokset suhtautumisessa kieleen

-Miksi kyseisen kielen opettajaksi

-Erot eri kielten välillä

